

Karakteristike i uloga trošarina na razvoj proračuna

Jozić, Anamarija

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:061534>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-10**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Diplomski studij *Financijski menadžment*

Anamarija Jozić

Karakteristike i uloga trošarina na razvoj proračuna

Diplomski rad

Osijek, godina 2021.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Diplomski studij *Financijski menadžment*

Anamarija Jozić

Karakteristike i uloga trošarina na razvoj proračuna

Diplomski rad

Kolegij: Komparativni porezni sustavi

JMBAG: 0010220022

e-mail: ajozic1@efos.hr

Mentor: prof. dr. sc. Branimir Marković

Komentor: izv. prof. dr. sc. Vjekoslav Bratić

Osijek, godina 2021.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate of Graduate Study (Financial Management)

Anamarija Jozić

Characteristics and role of excise duties on budget development

Graduate paper

Osijek, year 2021.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*,
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Anamarija Jozic'

JMBAG: 0010120022

OIB: 67889750272

e-mail za kontakt: anamarija.jozic1993@gmail.com

Naziv studija: Financijski menadžment - diplomski studij

Naslov rada: Karakteristike i uloga tržišna na razvoj privredna

Mentor/mentorica diplomskog rada: prof. dr. sc. Branimir Marković
izr. prof. dr. sc. Vjekoslav Batić

U Osijeku, 08.09.2021 godine

Potpis Anamarija Jozic'

Karakteristike i uloga trošarina na razvoj proračuna

SAŽETAK

Trošarine su jedan od najstarijih vrsta poreza, a dio su posebnog poreza na promet. U Republici Hrvatskoj trošarine se ubiru na alkoholu, duhanu te energentima. Svaka država ima pravo odabira proizvoda nad kojima će se vršiti trošarinsko oporezivanje. U Republici Hrvatskoj prva je trošarina uvedena 1993. godine na kavu. Već iduće godine uvedeno je šest novih trošarina na alkohol i alkoholna pića, duhan i duhanske prerađevine, bezalkoholna pića, pivo, osobne automobile, motorna vozila, plovila, zrakoplove te naftne derivate. Trošarinski sustav u Republici Hrvatskoj definiran je Zakonom o trošarinama i ostalim aktima koji se vežu uz isti Zakon, a uglavnom se temelji na oporezivanju potrošnje. Trošarine u proračunu Republike Hrvatske imaju jednaki značaj kao i porez na dohodak te porez na dobit zajedno. Porezi koji se ubiru od trošarina te porez na dodanu vrijednost čine polovicu poreznih prihoda. Kako bi se izbjegle mjere koje mogu uništiti jedinstveno tržište Europske unije prisutna je porezna harmonizacija kojom se usklađuju porezni sustavi svih država članica. U ovom diplomskom obavljena je analiza koja daje rezultate o utjecaju trošarina na proračun Republike Hrvatske te se objašnjavaju osnovni pojmovi vezani uz porezni sustav Republike Hrvatske, njezin proračun kao i sam pojam trošarina.

Ključne riječi: porezni sustav, proračun, trošarine

Characteristics and role of excise duties on budget development

ABSTRACT

Excise duty is among the oldest kinds of taxes and is levied as a special tax on a specific product. The first excise duty to be introduced in Croatia was the one on coffee and that happened in 1993. It was soon followed by introduction of the excise duties on alcohol and alcoholic beverages, tobacco and tobacco products, soft drinks, beer, passenger cars, motor vehicles, boats, aeroplanes and petroleum products. The system of excise duties in the Republic of Croatia is defined by the Taxation Law and the directives derived from that law and is mostly based on the Consumption Tax. The excise duties in Croatia have the equal importance as both the income and the added value taxes. If added, the excise duties and the added value taxes make up for half of the tax revenues. In order to avoid introducing taxing systems that could disrupt or destroy the European Union market there is a taxation regulation that harmonises taxation systems of all the member states. This graduate paper is in itself the analyses of the impact that the excise duties have on the Republic of Croatia national budget with the addition of the explanatory notes on the Croatian taxation system, its national budget and the excise duties as such.

Keywords: Tax system, budget, excise duty

Sadržaj:

1. Uvod	1
2. Metodologija rada.....	2
3. Porezni sustav Republike Hrvatske	4
3.1. Karakteristike i zahtjevi poreznog sustava Republike Hrvatske	7
4. Proračun Republike Hrvatske	9
4.1. Ciljevi i zadaci proračuna	10
4.2. Proračunska načela	10
4.3. Proces pripreme proračuna	13
4.4. Rebalans proračuna.....	16
5. Trošarine u Republici Hrvatskoj	18
5.1. Povijesni razvoj trošarina	18
5.2. Osnovna obilježja trošarina	20
5.3. Kretanje trošarinskih proizvoda.....	20
5.4. Obveznici plaćanja trošarina.....	22
5.5. Povrat plaćene trošarine.....	24
5.6. Značaj trošarina na proračun Republike Hrvatske.....	26
6. Podjela trošarina u Republici Hrvatskoj	28
6.1. Alkohol i alkoholna pića.....	29
6.2. Duhanske prerađevine	33
6.3. Energenti i električna energija	36
7. Usporedba trošarina u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji.....	41
8. Rasprava	44
9. Zaključak	47
Literatura	48
Popis tablica.....	51
Popis grafikona	52
Popis slika.....	53

1. Uvod

U ovom diplomskom radu koji nosi naslov „Karakteristike i uloga trošarina na razvoj proračuna“ pažnja je usmjerena na porezni sustav koji funkcionira u Republici Hrvatskoj, a naglasak se stavlja na trošarinske proizvode. Trošarinski proizvodi ili skraćeno trošarine u zakonodavstvu Hrvatske još se nazivaju i posebni porezi, a predstavljaju dodatni porez koji se obračunava na određene proizvode.

S obzirom da ne postoji država u kojoj ne postoji porezni sustav može se zaključiti kako porez velikom mjerom utječe na državno ustrojstvo svake države. Sama povijest poreza vezana je uz ratne troškove te potrebu za njihovim pokrićem što se tijekom vremena proširilo i na zadovoljavanje ostalih potreba ovisno o razvitku funkcija svake pojedine države. Samu važnost poznavanja poreza i njegovog funkcioniranja još je davno objasnio Napoleon Hill koji je izjavio kako se nitko nije obogatio bez iskustva s porezima.

Poreznim sustavom definirana su sva pravila temeljem kojih se vrši oporezivanje u zemlji na koji se sustav odnosi. Različit je od zemlje do zemlje budući da ovisi o raznim čimbenicima od kojih svaki ima drukčiji značaj u svakoj pojedinoj zemlji. Dakle, niti jedna zemlja nema jednak porezni sustav. S rastom gospodarstva sve više raste i potreba države za ubiranjem poreza koji danas predstavljaju najznačajniji izvor prihoda. Porezi se ubiru na različite načine, a svrha im je punjenje državnog proračuna kojim se nadalje zadovoljavaju potrebe države. Među različitim vrstama poreza koji dominiraju i koji su od velikog značaja za državu važno je spomenuti trošarine.

U ovom diplomskom radu prikazan je porezni sustav Republike Hrvatske te njegovu podjelu na različite poreze, a veći dio istraživanja posvetiti trošarinama koji čine dio poreznog sustava Republike Hrvatske i objasniti njihov utjecaj na razvoj proračuna iste države.

2. Metodologija rada

Predmet ovog rada je analiza trošarina zakonski utvrđenih u Republici Hrvatskoj te način njihova funkcioniranja i oporezivanja.

Cilj je kroz analizu trošarina na području Republike Hrvatske utvrditi njihov značaj, utjecaj na razvoj proračuna te poziciju u odnosu na trošarine Europske unije.

Rad se sastoji od dvije hipoteze, a to su:

Hipoteza 1: međuovisnost proračuna i trošarina, odnosno značajan utjecaj trošarina na proračun Republike Hrvatske u razdoblju 2015.-2019. godine.

Hipoteza 2: Republika Hrvatska rangirana je na visokom mjestu punjenja proračuna Europske unije u području trošarina u 2019. godine u odnosu na ostale zemlje.

Prilikom pisanja ovog diplomskog rada korišteni su službeni podaci Ministarstva financija Republike Hrvatske, zakoni zapisani u Narodnim novinama te ostale službene stranice na kojima se nalaze potrebni podaci vezani uz proračun i trošarine u Republici Hrvatskoj.

Primijenjene metode u radu su: povijesna metoda, metoda deskripcije, metoda analize, statistička metoda te metoda dokazivanja.

Povijesna metoda upotrebljena je u sljedećim poglavljima: „Porezni sustav Republike Hrvatske“ i „Proračun Republike Hrvatske“ te u potpoglavlju „Povijesni razvoj trošarina“.

Metoda deskripcije upotrebljena je kroz čitav diplomski rad budući da se u svakom poglavlju te pripadajućim potpoglavljima opisuju osnovni pojmovi vezani uz taj dio rada.

Metoda analize upotrebljena je u drugom dijelu rada, odnosno u potpoglavljima koji pripadaju poglavlju „Podjela trošarina u Republici Hrvatskoj“ te u poglavlju „Usporedba trošarina u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji“ u kojima se analiziraju prikazani podaci. U istim poglavljima upotrebljavaju se statistička metoda te metoda dokazivanja koje prate metodu analize te ju potkrepljuju tablicama i grafikonima.

Rad se sastoji od osam poglavlja, od kojih prva dva nose naslove „Uvod“ i „Metodologija rada“ te nastoje uvesti čitatelja u cilj ovoga rada, a ujedno ga i zaintrigirati na detaljniji pregled. Slijedi treće poglavlje pod nazivom „Porezni sustav Republike Hrvatske“ u kojem će se detaljno prikazati podjela poreza u Republici Hrvatskoj. „Proračun Republike Hrvatske“ naslov je četvrtog poglavlja te se sastoji od pet potpoglavljia koji se odnose na ciljeve i zadatke proračuna, proračunska načela, proces pripreme proračuna te rebalans proračuna. Peto poglavlje naziva se

„Trošarine u Republici Hrvatskoj“, a čini ga šest potpoglavlja usmjerenih na povijest, obilježja i kretanje trošarinskih proizvoda, obveznike plaćanja trošarina, povrat te značaj trošarina na proračun Republike Hrvatske. Šesto poglavlje je „Podjela trošarina u Republici Hrvatskoj“, a čine ga potpoglavlja koji detaljno opisuju sve trošarinske proizvode, dakle alkohol i alkoholna pića, duhanske prerađevine te energente i električnu energiju. U sedmom poglavlju uspoređuju se trošarine koje funkcioniraju u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji, a nosi naziv „Usporedba trošarina u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji“. U zaključku je sažeto ono o čemu se pisalo u radu te nisu izneseni novi podaci i informacije.

3. Porezni sustav Republike Hrvatske

Porezni sustav sadržava sve poreze koji djeluju u određenoj zemlji, od kojih svaka od tih zemalja ima drukčije uvjete funkcioniranja tog sustava što ovisi o različitim parametrima koji određuju istu zemlju kao što su: institucionalni okvir, religija, klima, tradicija, mentalitet te ponašanje stanovništva. Sustav poreza je pod utjecajem porezne politike koja je dio fiskalne politike zemlje, a koja se veže uz samostalno određenje svake pojedine države o strukturi i visini poreza te državnoj potrošnji. Dakle, niti jedna država nema isti porezni sustav. Postoje dva porezna oblika između kojih države mogu odabrati porezni monizam koji predstavlja porezni sustav sa samo jednim porezom ili porezni pluralizam koji predstavlja porezni sustav unutar kojih se nalazi više poreza.

Prema Jelčić i Jelčić (1998) Hrvatska je 1991. godine uvela načela poreznog sustava kako slijedi:

- porezima opskrbiti proračun novcem,
- osiguranje porezne neutralnosti,
- ravnomjernost i pravednost u raspodjeli poreznog tereta (manji prihodi=manji porezi; veći prihodi=veći porezi),
- jednostavnost i jeftinoća,
- privlačenje inozemnih ulagatelja.

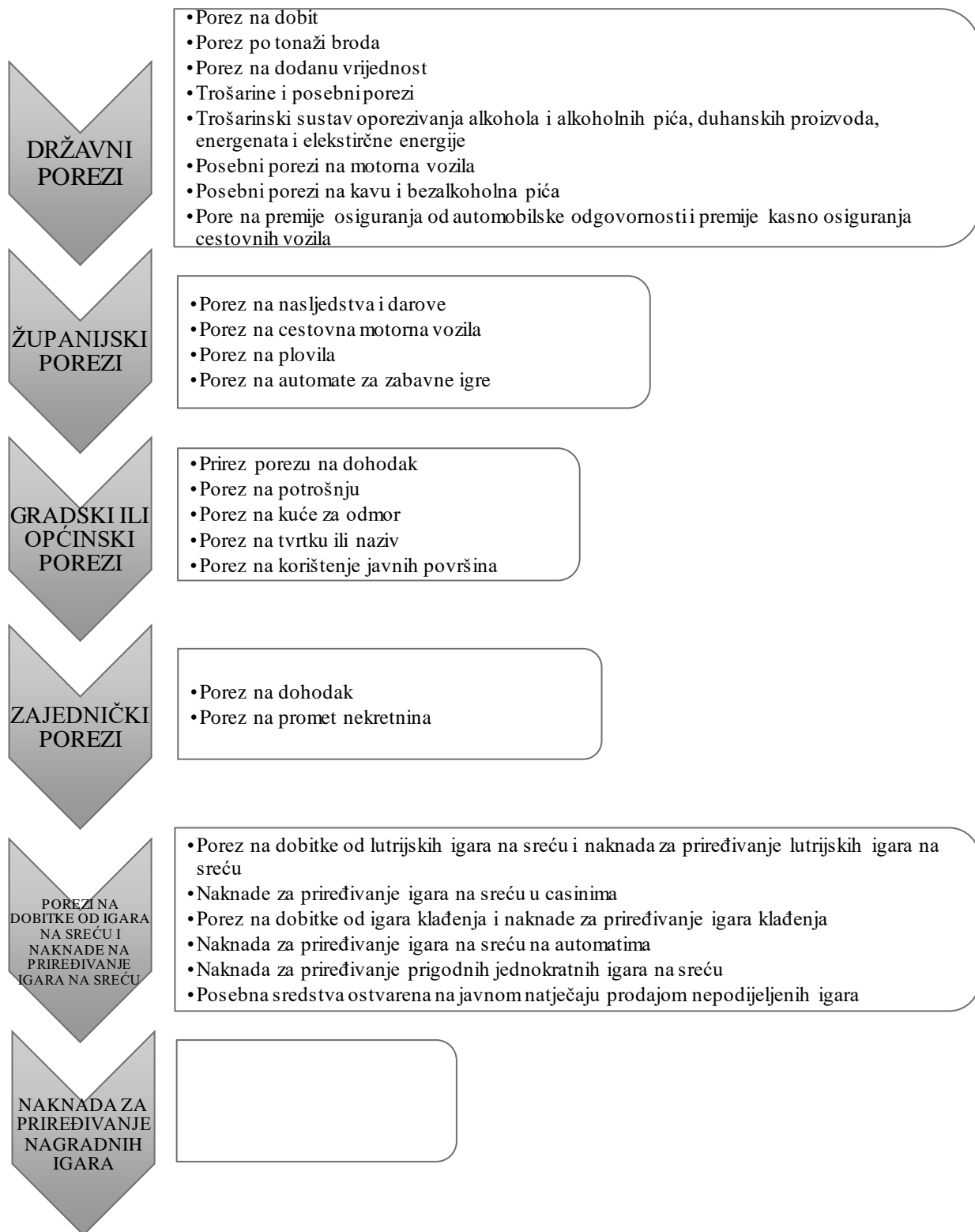
Uz prvo navedeno načelo, odnosno opskrbu proračuna putem poreza vezana su sva ostala načela. Država nameće različite poreze koje plaćaju fizičke i pravne osobe, a novac od prikupljenih poreza odlazi na jedno mjesto, odnosno u proračun države. Cilj države je prikupljati novac nametanjem poreza kako bi se njime dalje zadovoljile potrebe cijele države. Uz to je potrebno održavati poreznu neutralnost što znači da se država ne miješa u oblikovanje poreznog sustava te da se porezi prikupljaju pravedno i ravnomjerno. To znači da građani koji ostvaruju veće prihoda plaćaju i veće poreze i obratno. Važno je zadovoljiti načelo jednostavnosti kako bi svi građani s lakoćom shvatili način funkcioniranja poreznog sustava te načelo jeftinoće koji će odgovarati svim građanima.

Kako bi se oporezivanje provodilo na ispravan način te kako bi porezni sustav zadovoljio kriterije fiskalne politike kojoj pripada potrebno je udovoljiti zahtjevima koji se nameću poreznom sustavu, a to su:

- porezna harmonizacija koja uključuje unifikaciju (jednolrsnost) te usklađivanje poreznih propisa,
- porezna neutralnost,
- kontinuirana težnja u smanjenju poreznog opterećenja,
- jednostavno oporezivanje,
- pravedno oporezivanje,
- prednost oporezivanja potrošnje u odnosu na oporezivanje dohotka.

Unifikacija ili jednolrsnost predstavlja općeprihvaćeni zahtjev koji označava oporezivanje ljudi porezom na dohodak. Usklađivanje poreznih propisa znači da bi propisi koji vrijede na području Europske unije, a vezani su za poreze trebali biti međusobno usklađeni u zadovoljavajućoj mjeri. Europska unija trenutno ima porezne propise koji su djelomično harmonizirani. Porezna neutralnost zahtjev je koji se odnosi na ograničavanje države u oblikovanju poreznog sustava što je već ranije navedeno. Zahtjev kontinuirane težnje u smanjenju poreznog opterećenja zadovoljava se na način da se kontinuirano traži veći broj poreznih obveznika kako bi se porezno opterećenje podijelilo te kako bi bilo manje. Ostali zahtjevi, kao i ranije navedena načela zahtijevaju jednostavnost i pravednost u oporezivanju, kao i prednost oporezivanja potrošnje u odnosu na oporezivanje dohotka.

U nastavku je prikazana slika koja prikazuje podjelu poreza koji funkcioniraju u Republici Hrvatskoj te pluralnost poreza.

Slika 1. Podjela poreznog sustava Republike Hrvatske

Izvor: izrada autora prema Porezna uprava, 2021.

Iz slike 1. vidljivo je kako je porezni sustav Republike Hrvatske pluralan što znači da se sastoji od više poreznih oblika.

„Porezni sustav Republike Hrvatske uređen je s više zakonskih i podzakonskih propisa, a najvažniji su:

- 1. Opći porezni zakon,*
- 2. Zakon o porezu na dohodak,*
- 3. Zakon o porezu na dobit,*
- 4. Zakon o porezu na dodanu vrijednost,*
- 5. Pravilnik o porez na dohodak,*
- 6. Pravilnik o porezu na dobit,*
- 7. Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost,*
- 8. Zakoni o posebnim porezima,*
- 9. Zakon o računovodstvu.“ (Kliska, Santini, 2006:22)*

Jelčić, Bejaković (2012.) smatraju kako je uspješnost poreznog sustava Republike Hrvatske viša posvećenost oporezivanju PDV-a u odnosu na oporezivanje poreza na dobit. Isti autori ističu kako se bolji gospodarski rast postiže upravo oporezivanjem potrošnje, a ne oporezivanjem štednje i ulaganja.

3.1. Karakteristike i zahtjevi poreznog sustava Republike Hrvatske

„Na porezni sustav utječu različiti čimbenici kao što su:

- ustavno uređenje države,*
- centralizacija ili decentralizacija sustava poreza,*
- veličina teritorija,*
- broj stanovnika i gustoća naseljenosti zemlje,*
- demografija,*
- javni sektor te*
- ekonomija.“ (Jelčić, Jelčić, 1998:122)*

Jelčić, Jelčić (1998.) navode kako sustav oporezivanja pripada socijalnom, ekonomskom i političkom sustavu svake pojedine zemlje. S obzirom na to postoji ovisnost između navedenih

sustava te poreznog sustava na način da promjena nekog od njih utječe na promjeru poreznog sustava. Isti autori smatraju kako će razlike koje postoje i danas među pojedinim zemljama u poreznom sustavu biti prisutne i u budućnosti te kako su integracijski procesi ključni za njihovo smanjenje, no ne i potpuno ukidanje.

Ustavno uređenje države odnosi se na razliku između federativnih i unitarnih država te njihovog uređenja. Jelčić, Jelčić (1998.) objašnjavaju kako je u federativno uređenim državama vlast u većini slučajeva decentralizirana u odnosu na unitarne države. Nadalje, još jedan razlog koji utječe na razlike u pojedinim zemljama te koji svakoj zemlji predstavlja čimbenik poreznog sustava je veličina teritorija koja se dramatično razlikuje od zemlje do zemlje te s toga utječe i na razlike u poreznom sustavu među pojedinim zemljama. Stoga se, primjerice izgradnja cesta, željeznica, naplata cestarine razlikuje od zemlje do zemlje upravo zbog razlike u veličini teritorija. Broj stanovnika i gustoća naseljenosti na porez utječu na način da je oporezivanje veće u zemljama gdje je gustoća naseljenosti manja, dok je potrebno izdvojiti manje sredstava u zemljama gdje je gustoća naseljenosti veća. Jelčić, Jelčić (1998.) navode kako je razlog tomu veća udaljenost stanovnika od primjerice škole ili bolnice u zemljama s manjom gustoćom stanovnika te da su zbog tog i troškovi dolaska do navedenih ustanova veći. Demografija u sve većoj mjeri utječe na porezni sustav s obzirom da se u velikoj mjeri povećava broj starijih stanovnika. Taj podatak sa sobom vuče opterećen mirovinski sustav te samim tim i utjecaj na porezi sustav svake pojedine zemlje.

4. Proračun Republike Hrvatske

Prema Čuli i Moroviću (2018) proračun predstavlja temeljni instrument kojima se financiraju javne potrebe i interesi lokalne i središnje države kojoj pripada. Nadalje, proračun daje jasan i detaljan pregled državnih prihoda i rashoda, a sastavlja se za proračunsku godinu te za nju i vrijedi kako bi bio vodilja vladi te kako bi se izbjeglo prekoračenje granice u financiranju državnih potreba. Poveznica s riječi „proračun“ jest riječ „budžet“ koja se koristi u velikom broju zemalja. Vjeruje se da riječ „budžet“ dolazi od latinske riječi „*bulga*“ što u prijevodu znači vrećica ili kožna torbica. Povezanost između proračuna i budžeta dolazi od prijevoda s latinskog jezika gdje se dodaje da vrećica ili kožna torbica služi za dostavljanje podataka o državnim prihodima i rashodima parlamentu države na koji se odnosi.

Dakle, proračun predstavlja sustavni pregled očekivanih prihoda i rashoda zemlje u određenom razdoblju koji najčešće obuhvaća jednu kalendarsku godinu. U Hrvatskoj ga donosi Vlada, a Sabor ga prihvaća ili odbija što mu predstavlja najvažniju odluku tijekom godine. U slučaju odbitka proračuna, Vlada vrši izmjene te ga ponovno daje Saboru na odluku. Proračun može biti ravnotežni i neravnotežni. U slučaju ravnotežnog proračuna planirani prihodi jednaki su planiranim rashodima, a to znači da je riječ o proračunskom suficitu. U slučaju neravnotežnog proračuna planirani prihodi i rashodi nisu jednaki te je ovdje riječ o proračunskom deficitu.

Čulo i Morović (2018) ističu kako su Zakonom o proračunu određeni sadržaj i planiranje, izrada, donošenje i izvršavanje proračuna te računovodstvo i nadzor nad proračunom. Osnovni zadatak izrade proračuna je mogućnost zadovoljavanja socijalnih, ekonomskih i ostalih potreba cjelokupne države. Proračunom se nastoje iznijeti dobri i kvalitetni planovi za buduće razdoblje s ciljem ostvarenja sljedećih ciljeva: poboljšanja životnog standarda, smanjenja nezaposlenosti, povećanja učinkovitosti iskorištavanja dostupnih resursa, veća sigurnost i zadovoljstvo stanovništva, manja migracija i ostalo.

Proračun Republike Hrvatske sastoji se od državnog proračuna, proračuna izvanproračunskih korisnika državnog proračuna te proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

„Zakonskim odredbama proračuna iz 2003. načelno je određeno postizanje fiskalne discipline.“ (Čulo, Morović, 2018:154). Kako bi se ostvarila fiskalna disciplina od velike je važnosti bilo potrebno razraditi kvalitetan i cjelovit institucionalni okvir što se ubrzo nakon toga i ostvarilo kada je 2009. godine donesen novi Zakon o proračunu koji je omogućio postizanje zadovoljavajuće fiskalne discipline, a koji se primjenjuje i danas.

4.1. Ciljevi i zadaci proračuna

Čulo i Morović (2018) navode najvažnije funkcije proračun, a to su:

- prikaz najvažnijih ciljeva države koji se odnose na proračunsku godinu,
- pomoć državi prilikom utjecaja na ekonomsko stanje te
- sustav kontrole za prikupljanje i trošenje sredstava.

Prema Institutu za javna financije (2003.) proračunom se provodi ekonomska politika te se nastoje zadovoljiti tri osnovna cilja koja pripadaju navedenoj politici, a to su:

1. dodjela ili alokacija javnih dobara stanovništvu,
2. preraspodjela dohotka ili bogatstva te
3. cilj stabilizacije.

Prvi cilj je važno zadovoljiti budući da se javna dobra ne mogu ponuditi na tržištu zbog tržišnih ograničenja. Ovaj cilj se zadovoljava kolanjem sredstava iz privatnog sektora prema državi kako bi država imala dovoljno sredstava za proizvodnju tih javnih dobara, npr. autoceste.

Drugi cilj se zadovoljava na tri načina. Prvi od njih je usmjeravanje novca od bogatog stanovništva prema siromašnom, npr. socijalne pomoći; zatim usmjeravanje novca od mlađih generacija prema starijima, npr. mirovine; te na kraju usmjeravanje novca od visokorazvijenih regija prema niskorazvijenih putem, npr. različitih dotacija.

Treći cilj se zadovoljava stalnom regulacijom države u postizanju visoke stope zaposlenosti te niske razine inflacije.

4.2. Proračunska načela

Za izvršenje proračuna potrebno je slijediti donesena proračunska načela od kojih su neki prihvaćeni i u zakonodavstvu drugih zemalja.

Proračunska načela koja se primjenjuju u proračunskom sustavu moguće je podijeliti u dvije skupine. Čulo i Morović (2018) navode sljedeća:

- klasična ili tradicionalna proračunska načela:
  - o formalno-statistička načela i
  - o dinamičko-materijalna načela.

„Formalno-statistička načela odnose se na sadržaj i oblik proračuna, a dinamičko-materijalna načela odnose se na sastavljanje i izvršavanje proračuna.“ (Čulo, Morović, 2018:150)

- suvremena proračunska načela:
  - o dopuna ili zamjena klasičnim ili tradicionalnim proračunskim načelima.

Proračunska načela su sljedeća: „

- a) *načelo javnosti,*
- b) *načelo proračunskog jedinstva,*
- c) *načelo potpunosti i univerzalnosti,,*
- d) *načelo proračunske ravnoteže,*
- e) *načelo prethodnog odobrenja,*
- f) *načelo periodičnosti te*
- g) *načelo proračunske specifikacije.“ (Čulo, Morović, 2018:149)*

Prvo navedeno načelo, odnosno načelo javnosti ili načelo proračunske javnosti uvažile su i u svoj proračunski sustav uvrstile sve zemlje. Ovo načelo prema Čuli i Moroviću (2018) zahtjeva vođenje javne rasprave, da se donošenje proračuna odvija javno, da se proračun prikazuje javnosti te da se objavljuju podaci o izvršenju proračuna.

U nastavku su navedena načela pobliže opisana.

a) Načelo javnosti

Načelo javnosti o kojemu su neke informacije prethodno navedene dopušta odstupanje od pravila. Primjer, u pojedinim se zemljama vojni izdaci ne objavljuju javno. Proračun se po ovom načelu objavljuje na isti način kao i zakoni ili odluke jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

b) Načelo proračunskog jedinstva

Čulo i Morović (2018) objašnjavaju načelo proračunskog jedinstva kao zahtjev da se ukupni ostvareni prihodi i rashodi prikažu u jednom jedinstvenom dokumentu, odnosno proračunu. *„...prihodi i primici koji pripadaju državi i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i svi njihovi rashodi i izdaci za pojedine namjene iskazuju po bruto načelu.“ (Čulo, Morović, 2018:151).* Ovo načelo ne prihvaća postojanje dodatnih proračuna, aneksa, faktura i slično. To znači da se u proračunu nalaze svi prihodi koji se odnose na jednu zajednicu te upravo samo ti iskazani prihodi služe za podmirivanje rashoda. Dakle, ne prihvaća se

postojanje drugih dokumenata kao niti drugih prihoda ili rashoda koji se nisu evidentirali u proračunu. Načelo jedinstva proračuna u zakonodavstvu Republike Hrvatske definirano je kako slijedi: „*svi prihodi i primitci proračuna moraju biti raspoređeni u proračunu i iskazani po izvorima iz kojih potječu.*“ (Čulo, Morović, 2018:151). Ovo načelo još uključuje i načelo točnosti proračuna.

c) Načelo potpunosti i univerzalnosti

Načelo univerzalnosti i načelo potpunosti se nadopunjuju te znače da se ukupni prihodi i ukupni rashodi zakonski unose u proračun prema bruto iznosu, neovisno o izvoru iz kojeg dolaze. Ovo je načelo prema Čuli i Moroviću (2018) ozakonjeno slijedećim odredbama: odredbom poreznih prihoda, odredbom neporeznih prihoda, odredbom ostvarenih prihoda osnovnih djelatnosti prema posebnim propisima, odredbama tuzemnih i inozemnih potpora, odredbama tuzemnih i inozemnih zaduživanja te odredbama zaduživanja jedinica lokalne uprave i samouprave.

d) Načelo proračunske ravnoteže

„...glasi da u proračunu zbir svih prihoda odgovara zbiru svih rashoda, odnosno da proračun mora biti uravnotežen...“ (Čulo, Morović, 2018:151). U slučaju nastanka proračunske neravnoteže potrebno je intervenirati pronalaženjem novih prihoda i primitaka kojima će se podmiriti rashodi i izdaci ili da se umanje planirani rashodi i izdaci. Ovo se načelo provodi tijekom godine putem izmjena i dopuna proračuna, a cilj mu je održati očekivanu potrošnju na predviđenoj razini.

e) Načelo prethodnog odobrenja

Ovo načelo znači da se proračun mora prethodno odobriti od Sabora prije nego što se krene primjenjivati i djelovati u skladu s podacima donesenim u njemu. Iako je zakonski propisano da se proračun donosi prije početka godine na koju se odnosi, odnosno prije početka proračunske godine, niz čimbenika utječe na ovo pravilo te to često nije moguće ispuniti. U tom slučaju potrebno je provesti privremeno financiranje koje koristi prethodnu proračunsku godinu kao temelj za financiranje godine koja slijedi. Privremeno financiranje može se obavljati najduže prva tri mjeseca fiskalne godine. Fiskalna godina je razdoblje koje traje od 01.01. do 31.12., dakle dvanaest mjeseci. „*Ako Sabor Republike Hrvatske ... odnosno predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave ne donese proračun prije početka fiskalne godine, financiranje se obavlja privremeno, a najduže prva tri mjeseca fiskalne godine*“ (Čulo, Morović, 2018:151).

Ukoliko dođe do potrebe za privremenim financiranjem odluku o njegovom provođenju donosi Sabor Republike Hrvatske.

f) Načelo periodičnosti

„...proračun je jednogodišnji akt, a godina za koju je donesen naziva se proračunskom godinom.“ (Čulo, Morović, 2018:152). Proračunska godina u većini zemalja označava isto razdoblje kao i kalendarska godina, dakle traje od 01.01. do 31.12. No, postoje i izuzetci u nekim zemljama gdje proračunska godina započinje na različiti dan od uobičajenog, ali uvijek traje dvanaest mjeseci. Tako naprimjer u Engleskoj proračunska godina započinje 1. travnja, dok u SAD-u 1. srpnja.

g) Načelo proračunske specifikacije

Ovo načelo zahtjeva da prihodi i primici sadržani u proračunu budu raspodijeljeni prema ekonomskoj klasifikaciji te iskazani prema izvorima, a da rashodi i izdaci budu raspodijeljeni prema proračunskim klasifikacijama, a u ravnoteži s prihodima i primicima, naglašavaju Čulo i Morović (2018).

Osim ovih spomenutih načela važno je napomenuti kako postoje i druga kao što su načelo obračunske jedinice, načelo transparentnosti, načelo dobrog financijskog upravljanja i ostala.

4.3. Proces pripreme proračuna

Prema članku 22. Zakona o proračunu (NN 87/2008) „Izrada državnog proračuna temelji se na procjeni gospodarskog razvoja i makroekonomskih pokazatelja određenih propisima i drugim aktima Sabora, Vlade i ministra financija u skladu sa svojim djelokrugom i nadležnostima.“ (Zakon o proračunu NN 87/2008).

Čulo i Morović (2018) objašnjavaju kako priprema i izrada proračuna započinje u Ministarstvu financija koje surađuje sa Središnjim tijelom državne uprave za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije te do sredine ožujka tekuće godine izrađuje uputu za strateške planove koja se odnosi na trogodišnje razdoblje. Prema uputama Ministarstva sva ostala državna tijela izrađuju strateške planove najkasnije do sredine travnja iste godine. Nakon izrade svih strateških planova, pokretači izrade, odnosno Ministarstvo financija i Središnje tijelo državne uprave za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije izrađuju Strategiju vladinih programa za tri mjeseca te ga šalju na pregled i prijedlog Vladi do kraja travnja tekuće godine. Vlada je dužna temeljem dobivenog prijedloga donijeti Strategiju

Vladinih programa za trogodišnji period najkasnije do sredine svibnja tekuće godine. Isti autori dalje objašnjavaju kako jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave izrađuju prijedlog plana razvojnih programa te ga predlažu upravnom tijelu nadležnom za proračunske korisnike koji je obvezan izraditi zajednički prijedlog plana razvojnog programa te ga dostaviti financijskom tijelu.

Čulo, Morović (2018.) navode kako je pri tome važno da rashodi jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji su planirani budu razrađeni prema:

- pojedinim programima,
- godinama terećenja proračuna sljedećih godina te
- izvorima financiranja.

Financijski plan izvanproračunskog korisnika dostavlja se Ministarstvu financija koji ga zatim zajedno sa svojim financijskim planom dostavlja Saboru Republike Hrvatske. Sabor Republike Hrvatske daje suglasnost te donosi odluku o donošenju proračuna. Idući korak je izrada nacrt smjernica ekonomske i fiskalne politike od strane Ministarstva financija koji ga predlaže Vladi najkasnije do kraja svibnja tekuće godine, a Vlada najkasnije do sredine lipnja mora donijeti smjernice. Prema donesenim smjernicama od strane Vlade, Ministarstvo financija daje upute za prijedlog državnog proračuna najkasnije do lipnja tekuće godine te na temelju tih uputa sastavlja upute i za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave do kraja lipnja tekuće godine. Nakon razmatranja prijedloga te eventualnih izmjena, Sabor Republike Hrvatske donosi proračun za iduću proračunsku godinu zajedno s projekcijom na razini skupine ekonomske klasifikacije za naredne dvije proračunske godine.

Prema članku 41. Zakona o proračunu (NN 87/2008) „*Na temelju iznosa planiranih državnim proračunom, proračunski korisnik državnog proračuna mora izraditi financijski plan po mjesecima, za cijelu godinu u skladu s planiranim dospijećem obveza.*“ (Zakon o proračunu NN 87/2008). Izrađene financijske planove odobrava Ministarstvo financija te provjerava jesu li u skladu s donesenim proračunom.

Zbog lakšeg shvaćanja u nastavku je prikazana tablica odvijanja proračunskog procesa prema rokovima, nositeljima te aktivnostima.

Tablica 1. Rokovi, nositelji te aktivnosti procesa izrade i donošenja proračuna

ROK	NOSITELJ	AKTIVNOSTI
sredina ožujka	Ministarstvo financija u suradnji sa SDURF-om	Izrađuje uputu za izradu strateških planova i dostavlja je ministarstvima i drugim državnim tijelima
Sredina travnja	Ministarstva i druga državna tijela	Izrađuje strateške planove za trogodišnje razdoblje i dostavlja ih Ministarstvu financija
kraj travnja	Ministarstvo financija u suradnji sa SDURF-om	Na temelju strateških planova izrađuje strategiju vladinih programa za trogodišnje razdoblje, koju predlaže Vladi RH
sredina svibnja	Vlada RH	Donosi strategiju vladinih programa za trogodišnje razdoblje
kraj svibnja	Ministarstvo financija	Na temelju strategije vladinih programa za trogodišnje razdoblje izrađuje nacrt smjernica ekonomske i fiskalne politike za trogodišnje razdoblje, koji predlaže Vladi RH
sredina lipnja	Vlada RH	Donosi smjernice
kraj lipnja	Ministarstvo financija	Na osnovi smjernica Vlade dostavlja ministarstvima i drugim državnim tijelima Upute za izradu prijedloga državnog proračuna
15. srpnja	Proračunski korisnici	Dostavljaju usklađene prijedloge financijskih planova ministarstvima i drugim državnim tijelima
kraj srpnja	Nadležna ministarstva	Dostavljaju usklađene prijedloge financijskih planova Ministarstvu financija
15. listopada	Ministarstvo financija	Odnosno upravno tijelo za financije izrađuje nacrt proračuna za proračunsku godinu i projekciju za sljedeće dvije godine te ih dostavlja Vladi RH
15. studenoga	Vlada RH	Odnosno poglavarstvo utvrđuje prijedlog proračuna i projekcija te ih dostavlja Saboru odnosno predstavničkom tijelu na donošenje
kraj godine	Hrvatski sabor	Donosi proračun za sljedeću proračunsku godinu

Izvor: izrada autora prema Čulo, Morović (2018:176, 177)

Čulo i Morović (2018) naglašavaju kako je proračun važan dokument jer:

- sadržava najznačajnije ciljeve države u proračunskoj godini,
- predstavlja instrument koji državi omogućuje utjecaj na socijalno i ekonomsko stanje u zemlji,
- služi kao kontrolni sustav prikupljanja i trošenja proračunskih sredstava.

Na kraju je važno spomenuti prihode i rashode od kojih se sastoji proračun, a prema Članku 18. Zakona o proračunu (NN 27/2008), račun proračuna se sastoji od sljedećih prihoda i rashoda:

„1. Prihodi:

- a) prihodi od poreza,*
- b) doprinosi za obvezna osiguranja,*
- c) pomoći,*
- d) prihodi od imovine,*
- e) prihodi od pristojbi i naknada,*
- f) ostali prihodi i*
- g) prihodi od prodaje nefinancijske imovine.*

2. Rashodi:

- a) rashodi za zaposlene,*
- b) materijalni rashodi,*
- c) financijski rashodi,*
- d) subvencije,*
- e) pomoći,*
- f) naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade,*
- g) ostali rashodi i*
- h) rashodi za nabavu nefinancijske imovine.“ (Zakon o proračunu NN 27/2008).*

4.4. Rebalans proračuna

Već je ranije rečeno kako proračun mora zadovoljiti načelo uravnoteženosti, a to znači da prihodi i rashodi moraju biti ujednačeni. S obzirom da u praksi dolazi do povećanja ili smanjenja planiranih prihoda ili rashoda potrebno je donijeti odluku o rebalansu proračuna. Rebalans proračuna predstavlja izmjenu ili dopunu već sastavljenog proračuna u slučaju odstupanja od ranije planiranih i na temelju toga utvrđenih prihoda i rashoda. Takve izmjene ili

dopune provode se povećanjem ili smanjenjem prihoda ili rashoda kako bi se ponovno postignula ravnoteža te kako bi načelo uravnoteženosti bilo zadovoljeno. Ukoliko dođe do potrebe za rebalansom proračuna, Čulo i Morović (2018) ističu kako proračunski korisnici moraju sastaviti nove prijedloge financiranja te ih dostaviti Saboru Republike Hrvatske na pregled i odlučivanju o donošenju proračuna. Izmjenu i dopunu proračuna provodi predstavničko tijelo (Sabor Republike Hrvatske). Prilikom vršenja rebalansa proračuna potrebno je slijediti Zakon o izvršenju Državnog proračuna Republike Hrvatske.

5. Trošarine u Republici Hrvatskoj

Vjeruje se da riječ trošarina dolazi od starofrancuske riječi „*assise*“, a prevodi se kao sjednica, ugovor, oporezivanje, podmirivanje duga, odluka. Uz riječ trošarine primjenjuju se i drugi termini riječi koji imaju isto značenje, kao primjer posebni porezi i akcize. Ovaj oblik oporezivanja svoje korijene veže uz Nizozemsku kada je u 16. stoljeću došlo do oporezivanja piva, šećera, soli i alkoholnih pića. Ubrzo nakon Nizozemske ovaj oblik poreza uvode Njemačka, Engleska te ostale europske zemlje. Danas je gotovo u svim uređenim i suvremenim sustavima oporezivanja uveden ovaj oblik poreza koji se temelji na propisima donesenim tijekom 1992. godine kada je cilj zemalja bila uspostava slobodnog kretanja ljudi, dobara, usluga i kapitala.

Zakonom o trošarinama i drugim podzakonskim propisima uređen je trošarinski sustav oporezivanja te je harmoniziran na razini Europske unije direktivama. Isti Zakon navodi da se spomenute direktive odnose na:

- opći porezno-pravni okvir,
- kretanje trošarinskih proizvoda unutar europskog tržišta po načelima slobodnog kretanja robe, usluga, kapitala i ljudi,
- minimalna visina oporezivanja te primjena diferenciranih ili sniženih stopa oporezivanja.

Na Direktivi vijeća 2008/118/EU temelji se trošarinski pravni sustav, a njome su propisani uvjeti oporezivanja trošarina, njihova proizvodnja, kretanje, nadzor te skladištenje.

U sljedećim poglavljima govorit će se o povijesnom razvoju trošarina, osnovnim obilježjima, kretanju trošarinskih proizvoda, obveznicima trošarinskog sustava, povratu plaćene trošarine te konačno utjecaju trošarinskog sustava na proračun Republike Hrvatske.

5.1. Povijesni razvoj trošarina

Povijest trošarina dolazi iz starih civilizacija u V. stoljeću prije Krista u zemljama Bliskog istoka, Dalekog istoka te u Rimu i Ateni kada su navedene civilizacije oporezivale promet. Rimljani su navedeni porez nazivali „*centesima rerum vanalium*“ Na našem području o povijest trošarina govorimo od osnutka Kraljevine SHS od kada se i primjenjuje navedeni sustav oporezivanja. Jelčić i Bejaković (2012) navode kako su se 1918. godine plaćale trošarine na vino, meso, ulja, šećer, kvasac, pivo, alkohol te gradska potrošnja u Ljubljani. Problem

tadašnjeg sustava trošarina bio je u nejednakom poreznom opterećenju te o podjeli Kraljevine na pokrajine od kojih je svaka plaćala trošarine na različite proizvode. Tako su primjerice u Dalmaciji postojale trošarine na brašno, sol, riža, mast, svijeće, bob, riba, sir, grah i druge proizvode koji su imali visoki postotak potrošnje. Ove su trošarine nazvane „*dazio consumo*“ te su Privremenim zakonom ukinute. Najveći zadatak tadašnjeg trošarinskog sustava bio je ukinuti pokrajinske razlike u trošarinskom opterećenju budući da su na području iste države, ali u različitim pokrajinama vrijedili drukčiji trošarinski proizvodi te ravnomjernost u plaćanju trošarina budući da su cijene bile izrazito visoke, a odnosile su se na proizvode koji su bili sastavni dio života. Zbog uvođenja trošarinskog sustava došlo je do sve većeg broja krijumčarenja, posebice u području vina i duhana. Tijekom vremena događale su se brojne izmjene trošarinskog poreznog sustava, od odabira trošarinskih proizvoda do iznosa poreza na njih.

Od 1994. godine u Hrvatskoj je uvedeno devet trošarina na kavu, alkohol i alkoholna pića, pivo, bezalkoholna pića, duhan i duhanske prerađevine, naftne derivate, osobne automobile, druga motorna vozila, zrakoplove, plovila, luksuzne proizvode, premije osiguranja automobilske odgovornosti. U odnosu na ostale zemlje Europske unije gdje se trošarinama oporezuje i do 20 i više proizvoda u Hrvatskoj je broj trošarina iznimno manji. Ove se trošarine nadalje dijele na trošarina te na posebne poreze. 2005. godine Cnossen je objasnio važnost trošarina kao velikog izvora prihoda države s jedne strane te poticanja stanovništva da smanje potrošnju navedenih proizvoda zbog štetnosti na zdravlje s druge strane. Na taj način postignuta je ravnoteža između dobrobiti i za državu i za njezine građane.

Zakon o trošarinama koji je stupio na snagu 01.01.2010. donio je sva temeljna načela oporezivanja trošarina za tri skupine proizvoda, a to su: alkohol i alkoholna pića, duhan i duhanske prerađevine te energenti i električna energija. Postoje mnogi razlozi uvođenja trošarina od fiskalnog, socijalnog, zdravstvenog pa do ekološkog. Države su uvidjele prednost ove vrste poreza glede jednostavnosti ubiranja, a upravo je ta jednostavnost ubiranja dovela trošarine na mjesto jednog od najznačajnijih fiskalnih prihoda države.

5.2. Osnovna obilježja trošarina

Šimović, Arbutina, Mijatović i drugi (2016) navode sljedeća osnovna obilježja trošarina:

- **Plaćanje trošarina odnosi se na točno određeni broj trošarinskih proizvoda.** S obzirom na broj trošarinskih proizvoda postoji nekoliko trošarinskih sustava, a to su:
  - o Ograničen sustav (15 ili manje proizvoda)
  - o Srednji sustav (od 15 do 30 proizvoda)
  - o Prošireni sustav (30 i više proizvoda)
- **Fiskalna izdašnost** znači da su trošarine vrsta poreza kojom se porezima utječe na proizvode koje upotrebljava veći broj građana te koji služe za zadovoljenje određenih životnih potreba.
- **Istodobnost primjene trošarina i PDV-a** znači da iznos naplaćene trošarine ulazi u osnovicu PDV-a.
- **Stabilnost prihoda** znači da su trošarine uvedene na proizvode koje se troše u velikim količinama te koje stvaraju ovisnost potrošača.
- **Jeftinoća ubiranja uz povećanje prihoda države,**
- **Ugodnost,**
- **Prevarljivost.**

Jelčić i Bejaković (2012.) ističu sljedeće ciljeve zbog kojih se primjenjuje sustav trošarina, a to su:

- ekonomska snaga koja se ostvaruje konzumacijom proizvoda. Dakle, za ovaj cilj važni su sljedeći trošarinski proizvodi: duhan, kava, čaj i pjenušava vina;
- izbjegavanje eksternih efekata,
- ograničavanje potrošnje štetnih proizvoda.

5.3. Kretanje trošarinskih proizvoda

Kretanje trošarinskih proizvoda određeno je i definirano specifičnim pravilima Europske unije koji sadržavaju opće uvjete, pravila kretanja te nadzor nad trošarinskim proizvodima prilikom kretanja. Pravni akt ovog procesa temelji se na Direktivi Vijeća 2008/118/EZ koja je zamijenila raniju Direktivu Vijeća 92/12/EEZ. Navedena Direktiva predstavlja temelj svih propisa kojim se utvrđuje trošarinskog oporezivanje.

Prema stranici Ministarstva financija, Carinska uprava (2021) trošarinski proizvodi mogu se kretati u okviru dva sustava, a to su:

- sustav odgode plaćanja trošarina i
- sustav izvan odgode plaćanja trošarina.

U prvom navedenom sustavu, odnosno sustavu odgode plaćanja trošarina odgođena je obveza plaćanja trošarina između gospodarstvenika. Razlog odgode plaćanja trošarina je posjedovanje odgovarajućeg trošarinskog statusa kojeg moraju odobriti tijela koja su nadležna za trošarinsko oporezivanje, odnosno carinska ili porezna uprava što ovisi o svakoj pojedinoj državi članici. Ovaj se sustav primjenjuje uz računalni sustav „Sustav kontrole kretanja trošarinskih proizvoda“ odnosno EMCS sustav.

Drugi navedeni sustav, odnosno sustav izvan plaćanja trošarina predstavlja proizvode koji su podložni trošarinama, a koji su odobreni u potrošnju. U tom slučaju je trošarina na trošarinski proizvod već plaćena ili je samo obračunata.

Ministarstvo financija, Carinska uprava (2021) sustav izvan plaćanja trošarina dijeli na:

- komercijalnu svrhu kretanja trošarinskih proizvoda među gospodarstvenicima,
- prodaju koja se odvija na daljinu te
- unošenje proizvoda koji podliježu trošarinama u područje Europske unije od strane putnika.

Prema Zakonu o trošarinama (NN 106/2018) kretanje trošarinskih proizvoda u sustavu odgode plaćanja trošarina odnosi se na kretanje trošarina koja je započelo te završilo u Republici Hrvatskoj.

Članak 41. ranije navedenog Zakona navodi kako se trošarinski proizvodi kreću u sustavu odgode plaćanja trošarina onda kada se kreću iz trošarinskog skladišta do:

- drugog trošarinskog skladišta uz kretanje po područjima ostalih država članica ili područja trećih zemalja,
- drugog trošarinskog skladišta koje je sa sjedištem u Republici Hrvatskoj,
- pogona korisnika oslobođenog plaćanja trošarina,
- područja Republike Hrvatske s kojeg napuštaju područje Europske unije.

Zbog navođenja pojma „trošarinsko skladište“ slijedi definicija radi razumijevanja navedenog pojma, a temeljena na Zakonu o trošarinama (NN 106/2018).

Trošarinsko skladište je mjesto u kojem **ovlašteni držatelj trošarinskog skladišta** (fizička ili pravna osoba koja je od nadležnog tijela dobila odobrenje za rad s trošarinskim proizvodima) obavlja sve poslove koji su vezani uz rad s trošarinskim proizvodima.

Prilikom kretanja trošarinskih proizvoda unutar područja Europske unije, odnosno između država članica, Ministarstvo financija, Carinska uprava (2021) navodi sljedeću potrebnu dokumentaciju:

- e-TD (elektronički trošarinski dokument): isprava koja se koristi u sustavu odgode plaćanja trošarina primjenom EMCS sustava.
- PPTD (pojednostavljeni papirnati prateći trošarinski dokument): isprava koja se koristi u sustavu izvan plaćanja trošarina u području kretanja trošarinskih proizvoda zbog komercijalne svrhe između gospodarstvenika.

„Opće je pravilo da se trošarinski proizvodi oporezuju u državi članici u kojoj se puštaju u potrošnju (u načelu u državi članici odredišta). Izuzetak od tog općeg pravila je unos trošarinskih proizvoda u putničkom prometu unutar Europske unije od strane fizičke osobe – putnika (davanja se plaćaju u državi članici u kojoj su trošarinski proizvodi kupljeni).“ (Ministarstvo financija-Carinska uprava, 2021).

Članak 44. Zakona o trošarinama (NN 106/2018) navodi da kretanje trošarinskih proizvoda unutar sustava odgode plaćanja započinje trenutkom kada proizvodi napuste trošarinsko skladište, a završava kada primatelj primi trošarinske proizvode ili kada oni napuste područje Europske unije.

5.4. Obveznici plaćanja trošarina

Prema Zakonu o trošarinama (NN 106/2018) Članka 6., obveznici plaćanja trošarina su:

- ovlašteni držatelj trošarinskog skladišta,
- uvoznih trošarinskih proizvoda,
- osoba koja proizvodi trošarinske proizvode, a nalazi se izvan sustava odgode plaćanja trošarina,
- primatelj trošarinskih proizvoda,
- prodavatelj trošarinskih proizvoda iz druge zemlje članice ili primatelj trošarinskih proizvoda na području Republike Hrvatske,

- opskrbljivač prirodnog plina ili električne energije prilikom isporuke u Republici Hrvatskoj,
- opskrbljivač prirodnog plina ili električne energije prilikom uvoza ili unosa namijenjenih vlastitom trošenju,
- isporučitelj krutog goriva prilikom isporuke u Republiku Hrvatsku,
- isporučitelj krutog goriva prilikom uvoza ili unosa namijenjenih vlastitom trošenju,
- proizvođač duhanskih proizvoda prilikom isporuke u Republiku Hrvatsku,
- držač trošarinskih proizvoda izvan sustava odgode plaćanja trošarina,
- osoba koja pušta na kupnju i potrošnju trošarinske proizvode,
- osoba oslobođena plaćanja trošarina kada koristi trošarinske proizvode u svrhu za koju nema dozvolu nadležnih tijela,
- osobe koje prilikom korištenja trošarinskih proizvoda ne postupaju zakonski te
- osobe koje jamče plaćanje trošarine na trošarinske proizvode.

Prema stranici Ministarstva financija, Carinska uprava (2021) ističe kako postoje dva načina upisa trošarinskih obveznika u registar, a to su:

- pisanim putem ili
- putem sustava elektroničke razmjene podataka.

Prvi način, odnosno upis u registar trošarinskih obveznika pisanim putem zastarjeli je način te se sve više izbjegava zbog modernizacije tehnologije koja omogućava obavljanje ovog procesa elektroničkim putem.

U slučaju upisa trošarinskih obveznika u registar putem elektroničke razmjene podataka, odnosno e-trošarine potrebno je podnijeti obrazac PUR (Prijava za upis u registar trošarinskih obveznika). Prilikom slanja PUR obrazca Carinskoj upravi potrebno je poslati i dodatnu dokumentaciju nakon čega Carinska uprava započinje s obradom podnešenog obrazca. Nakon potvrđivanja obrazca PUR od strane Carinske uprave nije moguće mijenjati unesene podatke te slijedi postupak verifikacije. Prilikom obrade obrazca Carinska uprava može: prihvatiti (verificirati) obrazac, ili ga odbiti ili vratiti podnositelju na doradu. Važno je napomenuti kako se postupak podnošenja obrasca putem e-trošarine ne odnosi na male proizvođače vina te male proizvođače jakih alkoholnih pića.

U slučaju nastanka promjene osobe koje su podnijele obrazac PUR prijavljuju Carinskoj upravi nastalu promjenu najkasnije u roku 8 dana od nastanka promjene.

U slučaju ne pridržavanja propisa i zakona, pravnoj osobi slijedi kazna u iznosu od 5.000,00 kn do 2.000.000,00 kn, dok fizičkoj osobi slijedi kazna od 5.000,00 kn do 500.000,00 kn.

Prema stranici Ministarstva financija Carinske uprave (2021), mali proizvođač vina obavezan je pisanim putem dostaviti PUR obrazac u tri primjerka uz prateće podatke o mjestu proizvodnje vina, predviđenoj godišnjoj količini, površini vinograda te potvrdu nadležnog tijela o upisniku u posebnim propisima. Mali proizvođači jakih alkoholnih pića uz dostavljanje pisanog obrazca PUR moraju dostaviti i podatke o mjestu proizvodnje te volumenu uređaja kojim proizvode jaki alkohol. Proizvođači koji se nalaze u sustavu izvan odgode plaćanja uz dostavljanje obrazca PUR dostavljaju i podatke o mjestu proizvodnje, predviđenoj godišnjoj količini te potvrdu nadležnog tijela o zadovoljavanju minimalnih posebnih propisa. Obveznici trošarine na električnu energiju i prirodni plin uz obrazac PUR dostavljaju i dozvolu za obavljanje energetske djelatnosti.

Sustav odgode plaćanja trošarina prema stranici Ministarstva financija, Carinska uprava (2021) odnosi se na sljedeće situacije:

- primanje, otpremu te kretanje trošarinskih proizvoda sukladno Zakonu o trošarinama,
- proizvodnju proizvoda podložnim sustavu trošarinskog oporezivanja u trošarinskom skladištu,
- obradu i doradu trošarinskih proizvoda te
- skladištenje trošarinskih proizvoda.

5.5. Povrat plaćene trošarine

Kao i svaki postupak oporezivanja trošarina i povrat plaćene trošarine ima svoje postupke, uvjete i načine provođenja. Postoje neki slučajevi u kojima je moguće ostvariti povrat na plaćenu trošarinu što će u nastavku biti navedeno.

a) Povrat na trošarinu koja je plaćena u Republici Hrvatskoj

Povrat trošarine naplaćene u Republici Hrvatskoj prema stranici Ministarstva financija, Carinska uprava (2021) imaju:

- proizvođač trošarinskih proizvoda na koje je trošarina naplaćena, a koji su upotrebljeni za proizvodnju novih proizvoda koji se trošarinski oporezuju,
- osoba koja izvozi trošarinske proizvode ili duhan i duhanske preradevine na koje je naplaćena trošarina (osim u slučaju izvoza namijenjenog uništenju),

- osoba oslobođena plaćanja trošarina,
- osoba koja je na energente platila trošarinski iznos, a koji su se vratili u trošarinskog skladište.

„Pravo na povrat trošarine plaćene u Republici Hrvatskoj ima pravna ili fizička osoba koja u okviru obavljanja djelatnosti trošarinske proizvode ili duhanske proizvode otpremi u drugu državu članicu.“ (Ministarstvo financija, Carinska uprava, 2021).

b) Povrat trošarine na komercijali prijevoz

Povrat na trošarinu koja se odnosi na dizelsko gorivo koje je kupljeno u Republici Hrvatskoj bezgotovinskim načinom, a utrošeno kao pogonsko gorivo moguće je u sljedećim situacijama:

- na registriranom kamionu koji služi cestovnom prijevozu i najveća dopuštena masa mu je veća od 7,5 tona te
- u kategoriji M2 (motorna vozila u službi prijevoza putnika koja imaju više od 8 sjedala uz vozačevo, a najveća dopuštena masa je do 5 tona) ili M3 (motorna vozila u službi prijevoza putnika koja imaju više od 8 sjedala uz vozačevo, a najveća dopuštena masa je 5 tona ili više) neovisno o vrsti prijevoza (redovni ili povremeni).

c) Drugi slučajevi povrata na plaćenu trošarinu

U treću skupinu mogućeg povrata na plaćenu trošarinu prema (Ministarstvo financija, Carinska uprava, 2021) moguće je navesti oslobođenje od obveze naplate trošarine na pogonska goriva korištena u zračnom prijevozu kada nije moguće utvrditi upotrebu zbog nemogućnosti isporuke goriva iz trošarinskog skladišta.

Kako bi se ostvario povrat na plaćenu trošarinu potrebno je predati zahtjev carinskom uredu. Ukoliko je riječ o cestovnom prometu uz zahtjev je potrebno priložiti dokument koji dokazuje registraciju motornog vozila. S druge strane, za povrat trošarine na dizelsko gorivo obavezno je na računu naznačiti registarsku oznaku vozila.

5.6. Značaj trošarina na proračun Republike Hrvatske

Državni proračun Republike Hrvatske puni se prihodima od poreza te oni ujedno predstavljaju najvažniji izvor prihoda države u financiranju svih potreba te predviđanju budućih potreba. Među svim porezima koji opskrbljuju proračun veliki značaj imaju trošarine. Najveći razlog velikog značaja trošarina na punjenje proračuna su niski administrativni troškovi te jednostavnost ubiranja. Ostali razlozi zbog kojih država ubire poreze na određene proizvode koji ulaze u skupinu trošarina, a to su: alkohol, duhan i energija je smanjenje prekomjerne potrošnje navedenih proizvoda zbog štetnosti za potrošača, ali i za cijeli okoliš. Ovi razlozi nadalje vode novim troškovima države glede povećanja zdravstvenih troškova te cestovne infrastrukture navode Jelčić i Bejaković (2012).

Kako je već ranije navedeno u Hrvatskoj su najznačajniji PDV i trošarine glede poreznih oblika u odnosu na porez na dobit koji ima značajno manji doprinos na punjenje državnog proračuna. U tablici 3. koja slijedi prikazana je struktura poreza na dodanu vrijednost (PDV), poreza na dobit te trošarina unutar Državnog proračuna Republike Hrvatske u razdoblju od 2015. do 2019. godine.

Tablica 2. Struktura poreza na dodanu vrijednost (PDV), poreza na dobit i trošarina unutar Državnog proračuna Republike Hrvatske za razdoblje 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)

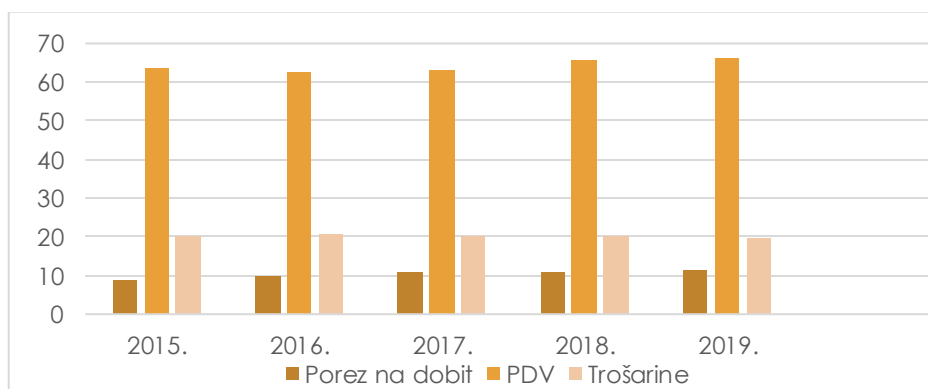
GODINA	Ukupni porezi	Porez na dobit	% porez na dobit	PDV	% PDV	Trošarine	% trošarine
2015.	68,3	6,2	9,07	43,6	63,84	13,9	20,35
2016.	72,0	7,2	10,00	45,2	62,78	14,8	20,56
2017.	75,5	8,3	10,99	47,6	63,05	15,1	20,00
2018.	78,4	8,5	10,84	51,6	65,82	15,9	20,28
2019.	83,1	9,3	11,19	54,9	66,06	16,3	19,61

Izvor: izrada autora prema Ministarstvo financija, 2021.

Iz tablice 2. je vidljivo kako su u razdoblju 2015.-2019. godine najveći porezni prihodi ostvareni 2019. godine u iznosu od 83,1 mil. kn. Iste godine ostvareno je i najviše prihoda od poreza na dobit (11,19%), poreza na dodanu vrijednost (66,06%) što ne vrijedi i za trošarine (19,61%) koje su ostvarene u nešto manjem postotku u odnosu na ostale promatrane godine. Nadalje,

uočava se kako su tijekom svih godina najmanji porezni prihodi ostvareni od poreza na dobit, dok se najveći porezni prihodi ostvaruju od poreza na dodanu vrijednost (PDV).

Radi lakšeg uočavanja razlika slijedi grafikon koji slikovitije prikazuje podatke iz tablice 1.

Grafikon 1. Struktura poreza na dodanu vrijednost (PDV), poreza na dobit i trošarina unutar Državnog proračuna Republike Hrvatske za razdoblje 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)

Izvor: izrada autora prema Tablici 2.

Prema podacima Ministarstva financija (2019) očekivani porezni prihodi za razdoblje 2020. – 2022. godine iznose:

- prihodi od poreza u 2020. godini u svoti od 84,1 milijardu kuna,
- prihodi od poreza u 2021. godini u svoti od 86,7 milijardi kuna, odnosno porast u odnosu na 2020. godinu za 3,1%,
- prihodi od poreza u 2022. godini u svoti od 89,5 milijardi kuna, odnosno porast u odnosu na 2021. godinu za 3,2%.

S obzirom na dostupne podatke vidljivo je kako postoji razlika između ostvarenih i očekivanih poreznih prihoda za 2020. godinu. Očekivani porezni prihodi iznosili su 84,1 milijardu kuna, dok stvarno ostvareni iznose 83,1 milijardu kuna. Za ostale projekcije nije moguće donijeti zaključak zbog godine koja je u tijeku.

6. Podjela trošarina u Republici Hrvatskoj

Kao što je već ranije spomenuto, trošarine ili posebni porezi jednako kao i porez na dodanu vrijednost PDV čine dio poreza na promet. Prema Šimurini, Dražić Lutilsky i ostalima (2018) iznos trošarine nalazi se u iznosu porezne osnovice kojom se plaća PDV. U najvećem broju slučajeva plaćaju se po jedinici mjere trošarinskog proizvoda (kilogram, litra i ostalo) i to u apsolutnom iznosu. Naravno u ovom slučaju postoje i izuzetci od spomenutog načina plaćanja. Navedene autorice dalje navode kako su trošarine za razliku od ostalih vrsta poreza pod nadzorom carinske uprave, dok su ostale poreze nadzire porezna uprava.

„Proizvodi koji podliježu oporezivanju trošarinama, najčešće imaju jednu ili više sljedećih karakteristika:

- država može kontrolirati njihovu proizvodnju i prodaju,
- visoka cjenovna neelastičnost potražnje,
- dohodovna elastičnost potražnje veća je od jedan,
- država smatra da je njihova potrošnja loša ili nekorisna za pojedinca, ili da se njihovim korištenjem stvaraju negativni vanjski učinci.“ (Šimurina, Dražić Lutilsky, Barbić, Dragija Kostić, 2018:97).

U odnosu na ostale oblike poreza, prednosti trošarina prema Šimurini, Dražić Lutilsky i ostalima (2018) su sljedeće: izdašnost, niski troškovi i jednostavnost ubiranja, manji broj poreznih obveznika (proizvođači i uvoznici) i ugodnost.

Iste autorice naglašavaju kako se trošarine uvode s ciljem uvođenja progresivnosti u porezni sustav, mogućnosti zamjene poreznih oblika koji su složeni trošarinama, smanjenje potrošnje proizvoda za kojeg se smatra da je štetan te internalizacija troškova negativnih eksternalija.

Trošarine je moguće podijeliti u dvije kategorije s obzirom na pravnu stečevinu Europske unije. Navode ih Šimurina, Dražić Lutilsky i ostale (2018):

- trošarine harmonizirane pravnom stečevinom Europske unije i
- posebni porezi koji nisu u skladu s pravnom stečevinom Europske unije.

U nastavku je prikazana slika 4. koja prikazuje koji su proizvodi uključeni u prethodno navedene kategorije.

TROŠARINE

- Energenti i električna energija
- Duhan i duhanske prerađevine
- Alkohol i alkoholna pića

POSEBNI POREZI

- Kava
- Bezalkoholna pića
- Motorna vozila
- Premije osiguranja od automobilske odgovornosti
- Premije kasno osiguranja cestovnih vozila

Slika 2. Trošarine i posebni porezi u Republici Hrvatskoj

Izvor: izrada autora prema Šimurina, Dražić Lutilsky, Barbić, Dragija Kostić (2018:99)

Slika 2. prikazuje kako u kategoriju trošarina ulaze energenti i električna energija, duhan i duhanske prerađevine te alkohol i alkoholna pića, dok pod posebne poreze ulaze kava, bezalkoholna pića, motorna vozila, premije osiguranja od automobilske odgovornosti te premije kasko osiguranja cestovnih vozila.

U ovom diplomskom radu pažnja je usmjerena na detaljniju obradu trošarina što slijedi u idućim poglavljima.

6.1. Alkohol i alkoholna pića

Prema Članku 61. Zakona o trošarinama (NN 106/2018) pod alkohol i alkoholna pića ulaze pivo, vino, ostala pića koja se dobivaju postupkom vrenja osim piva i vina, međuproizvodi te etilni alkohol. Isti Zakon dalje objašnjava kako alkohol i alkoholna pića označeni tarifnim oznakama (KN) ovise o volumenu stvarnog alkohola u njima. Sva alkoholna pića koja se oporezuju zakonski moraju biti označeni posebnom markicom, odnosno tarifnom oznakom.

Prema Članku 61. Zakona o trošarinama (NN 106/2018) **pivo** je naziv za svaki proizvod koji je:

- označen tarifnom oznakom KN 2203 uz udio alkohola većim od 0,5% vol, te
- mješavina dobivena pivom i bezalkoholnim pićem, a označena tarifnom oznakom KN 2206 uz udio alkohola većim od 0,5% vol.

Prema istom Zakonu **vino** je naziv za sva mirna i pjenušava vina, s tim da se mirnim vinom smatraju svi proizvodi koji imaju:

- tarifnu oznaku KN 2204 i KN 2205 uz volumen alkohola između 1,2% vol. i 15% vol. te uz nastanak alkohola vrenjem i
- tarifnu oznaku KN 2204 i KN 2205 uz volumen alkohola između 15% vol. i 18% vol. te uz nastanak alkohola vrenjem i bez ograničenja.

Navedeni Zakon pod pjenušavim vinom smatra sve proizvode koji imaju:

- tarifnu oznaku KN 2204 10, KN 2204 21 10, KN 2204 29 10 i KN 2205 te se nalaze u bocama s čepom u obliku gljive ili imaju tlak koji je povišen u iznosu od tri pa na više bara i
- tarifnu oznaku KN 2204 10, KN 2204 21 10, KN 2204 29 10 i KN 2205 uz volumen alkohola između 1,2% vol. i 15% vol. te uz nastanak alkohola vrenjem.

Pod **ostala pića dobivena vrenjem osim piva i vina** ulaze sva ostala pića koja se dobivaju vrenjem, a nisu prethodno nabrojana.

Međuproizvodi su oni proizvodi označeni tarifnom oznakom KN 2204, KN 2205 i KN 2206 uz udio alkohola između 1,2% vol. i 22% vol.

Prema Članku 61. Zakona o trošarinama (NN 106/2018) **etilni alkohol** su svi proizvodi:

- označeni tarifnom oznakom KN 2207 i KN 2208 uz udio alkohola većim od 1,2% vol,
- označeni tarifnom oznakom KN 2204, KN 2205 i KN 2206 uz udio alkohola većim od 22% vol.
- svi proizvodi koji sadrže alkohol neovisno na otopinu.

Tablica 3. Osnovica i visina trošarine na alkohol i alkoholna pića

Osnovica i visina trošarine na alkohol i alkoholna pića

ALKOHOL I ALKOHOLNA PIĆA	
Predmet oporezivanja	Visina trošarine
Mirna vina	0,00 kn/hl gotovog proizvoda
Pjenušava vina	0,00 kn/hl gotovog proizvoda
Ostala pića dobivena vrenjem osim piva i vina	0,00 kn/hl gotovog proizvoda
Međuproizvodi	- 800,00 kn/hl gotovog proizvoda za $\geq 15\%$ vol. - 500,00 kn/hl gotovog proizvoda za $< 15\%$ vol.
Etilni alkohol	- 6.000,00 kn/hl čistog alkohola - 3.000,00 kn/hl čistog alkohola male destilerije
Pivo	40,00 kn za 1% vol. stvarnog alkohola u hl gotovog proizvoda

Izvor: izrada autora prema Ministarstvo financija, 2021

„Trošarinska osnovica na pivo je 1% volumnog udjela stvarnog alkohola sadržanoga u jednom hektolitr u gotovog proizvoda.

Trošarinska osnovica na vino, ostala pića dobivena vrenjem osim piva i vina te međuproizvode je jedan hektolitar gotovog proizvoda.

Trošarinska osnovica na etilni alkohol je jedan hektolitar čistog alkohola izraženoga u volumnim postocima mjerenim pri temperaturi od 20 °C.“ (Zakon o trošarinama NN 106/2018, 2018).

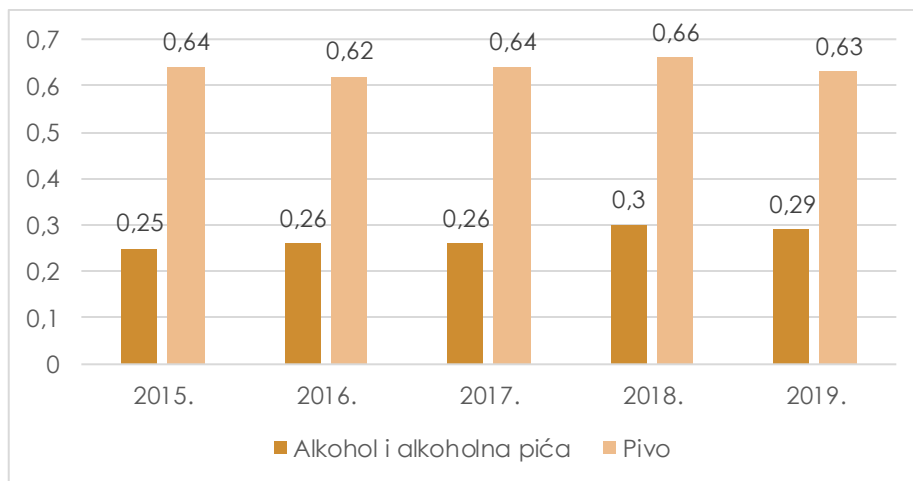
Tablica 4. Trošarine na alkohol i alkoholna pića u razdoblju 2015.-2019. godine
(u milijunima kuna)

GODINA	Trošarine	Trošarina na alkohol i alkoholna pića	Trošarina na pivo	% alkohola, alkoholnih pića i piva
2015.	13,9	0,25	0,64	6,40
2016.	14,8	0,26	0,62	5,95
2017.	15,1	0,26	0,64	5,96
2018.	15,9	0,30	0,66	6,04
2019.	16,3	0,29	0,63	5,64

Izvor: izrada autora prema Ministarstvo financija, 2021.

Iz tablice 4. vidljivo je kako se veći iznosi trošarine odnose na trošarine na pivo u odnosu na trošarine na alkohol i alkoholna pića u promatranom razdoblju 2015.-2019. godine. Zadnji stupac prikazuje udio trošarina na alkohol i alkoholna pića te pivo zajedno (zbroj 3. i 4. stupca) u ukupnom iznosu trošarina te je vidljivo kako su alkohol i alkoholna pića te pivo u prikazanom razdoblju najveći dio trošarine činili 2015. godine u postotku od 6,40%, dok je najmanji postotak prikazan 2019. godine. U nastavku je prikazan grafikon 2. koji slikovito prikazuje podatke iz tablice 5.

Grafikon 2. Trošarine na alkohol i alkoholna pića u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)

Izvor: izrada autora prema tablici 4.

Zakonom o trošarinama (NN 106/2018) propisana su i porezna oslobođenja od plaćanja trošarine na alkohol i alkoholna pića. Ova oslobođenja odnose se na: denaturirani alkohol (alkohol koji se koristi u prehrani ljudi), alkohol korišten u proizvodnji i preradi neprehrambenih proizvoda, alkohol korišten u proizvodnji lijekova, alkohol korišten za proizvodnju octa, alkohol u službi konzerviranja i pulpiranja voća te alkohol korišten u znanstveno-istraživačke i obrazovne svrhe.

6.2. Duhanske prerađevine

Prema Zakonu o trošarinama (NN 106/2018) pod duhanske prerađevine ulaze: cigarete, cigare, cigarilos i te duhan za pušenje koji se dijeli na sitno rezani duhan za savijanje cigareta te ostali duhan namijenjen pušenju. Pod duhanskim proizvodima označeni su i svi proizvodi koji su proizvedeni s ciljem udisanja pare. Ukoliko se radi o proizvodima koji služe medicinskim svrhama, a ne sadrže duhan ne govori se o duhanskim prerađevinama.

U poreznom sustavu trošarina na duhanske prerađevine, predmet oporezivanja je duhanska sirovina koja predstavlja ubrani duhan bez obzira je li ubran radi prerade ili obrade.

Zakonu o trošarinama (NN 106/2018) **cigareta** je:

- smotani duhan namijenjen pušenju, a koji nije cigara niti cigarilos,
- smotani duhan koji se stavlja u tuljac cigaretnog papira,

- smotani duhan koji se umata u cigaretni papir te
- ostali proizvodi koji u potpunosti ili djelomično sadrže tvari koje nisu duhan.

Prema istom Zakonu **cigare** i **cigarilosi** su:

- smotani duhani namijenjeni isključivo pušenju te imaju omotač od prirodnog duhana,
- smotani duhani namijenjeni isključivo pušenju te su punjeni sitnom mješavinom duhana i imaju omotač boje cigare te filter, a čija je težina između 2,3 grama i 10 grama te čija trećina duljine cigare nije manja od 34 mm bez filtera ili usnika i
- ostali proizvodi koji djelomično sadrže tvari koje nisu duhan.

Cigarilosi su cigare čija težina na prezali 3,00 kg na 1.000 komada.

Ranije navedeni Zakon definira **Duhan za pušenje** kao:

- rezan ili usitnjen duhan koji je savijen ili prešan na bokove te nije namijenjen daljnjoj industrijskoj obradi,
- otpad duhana (listovi duhana i nusproizvodi) u prodaji na malo,
- ostali proizvodi koji u potpunosti ili djelomično sadrže tvari koje nisu duhan.

Sitno rezani duhan namijenjen savijanju cigarete smatra se duhan čijih više od 25% duhanskih čestica ima rezu manju od 1,5 mm.

Tablica 5. Osnovica i visina trošarine na duhanske prerađevine

DUHANSKE PRERAĐEVINE	
Predmet oporezivanja	Visina trošarine
Cigarete	- specifična trošarina 400,00 kn / 1.000 kom cigareta - proporcionalna trošarina 34% od maloprodajne cijene - minimalna trošarina je 888,00 kn / 1.000 kom
Cigare	860,00 kn / 1.000 kom
Cigarilosi	860,00 kn / 1.000 kom
Sitno rezani duhan za savijanje cigareta	860,00 kn / 1 kg
Ostali duhan za pušenje	860,00 kn / 1 kg

Izvor: izrada autora prema Ministarstvo financija, 2021.

„Duhanske prerađevine koje su proizvedene u Republici Hrvatskoj i kada se puštaju u potrošnju na teritoriju Republike Hrvatske moraju biti označene duhanskim markicama

Ministarstva financija, koje uz tekst »Republika Hrvatska – Ministarstvo financija« moraju imati naznačenu slovnu oznaku predmeta oporezivanja i broj markice.“ (Zakon o trošarinama NN 106/2018, 2018).

Ukoliko su duhanske preradevine proizvedene u Hrvatskoj, a namijenjene su izvozu, uz oznake koje su karakteristične i za potrošnju unutar zemlje moraju imati i oznaku „EU“ ili „za izvoz“ na hrvatskom ili nekom drugom stranom jeziku.

„Trošarinska osnovica:

- *na cigarete je 1000 komada i maloprodajna cijena,*
- *na cigare i cigarilose je 1.000 komada,*
- *na sitno rezani duhan za savijanje cigareta je jedan kilogram,*
- *na ostali duhan za pušenje je jedan kilogram,*
- *na e-tekućine je 1 ml,*
- *na grijani duhanski proizvod je jedan kilogram,*
- *na novi duhanski proizvod je jedan kilogram.“ (Ministarstvo financija, Carinska uprava, 2021).*

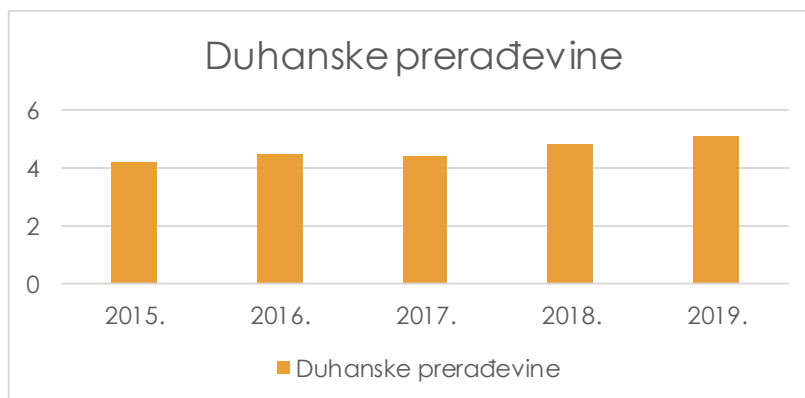
Tablica 6. Trošarine na duhanske preradevine u razdoblju 2015.-2019. godine
(u milijunima kuna)

GODINA	Trošarine	Trošarina na duhanske preradevine	% duhanske preradevine
2015.	13,9	4,2	30,22
2016.	14,8	4,5	30,41
2017.	15,1	4,4	29,14
2018.	15,9	4,8	30,19
2019.	16,3	5,1	31,29

Izvor: izrada autora prema Ministarstvo financija, 2021

Uspoređujući tablicu 5. i 6. uočava se kako duhanske preradevine u značajno većim iznosima i postotcima čine udio trošarina u odnosu na alkohol, alkoholna pića te pivo. Tablica 6. prikazuje

kako je najveći iznos trošarina na duhanske prerađevine ostvaren 2019. godine, dok je najmanji ostvaren 2017. godine uzimajući u obzir razdoblje 2015.-2019. godine. Udio duhanskih prerađevina u ukupnom iznosu prikupljenih trošarina najveći je 2019. godine i iznosi 31,29%, a najmanji je 2017. godine u postotku od 29,14%. U nastavku slijedi grafikon 3. koji slikovito prikazuje podatke iz tablice 7.

Grafikon 3. Trošarine na duhanske prerađevine u razdoblju 2015.-2019. godine
(u milijunima kuna)

Izvor: izrada autora prema tablici 6.

Prema Zakonu o trošarinama (NN 106/2018) oslobođenja od plaćanja trošarina na duhanske prerađevine odnose se na: prerađevine namijenjene znanstvenom istraživanju te vlastito izrađenim cigaretama koje nisu namijenjene prodaji.

6.3. Energenti i električna energija

Prema Zakonu o trošarinama (NN 106/2018) energente i električnu energiju čine svi energenti koji se koriste u svrhu pogonskog goriva, goriva za grijanje i električnu energiju, a koji se nalaze na području Republike Hrvatske što znači da u njoj mogu biti proizvedeni, uneseni ili uvezeni.

Energente prema istom Zakonu čine energenti kojima su dodijeljene tarifne oznake KN, zamjenski energenti, aditivi te punila.

Energenti kojima je dodijeljena tarifna oznaka prema Zakonu o trošarinama (NN 106/2018)

odnose se na:

- tarifnu oznaku KN 1507 i KN 1508 sa svrhom pogonskog goriva ili goriva namijenjenog grijanju,
- tarifnu oznaku KN 2701, KN 2702 te od KN 2704 do KN 2715,
- tarifnu oznaku KN 2901 i KN 2902,
- tarifnu oznaku KN 2905 11 00 sa svrhom pogonskog goriva ili goriva namijenjenom grijanju,
- tarifnu oznaku KN 3403,
- tarifnu oznaku KN 3811,
- tarifnu oznaku KN 3817 te
- tarifnu oznaku KN 3824 90 99 sa svrhom pogonskog goriva ili goriva namijenjenog grijanju.

Pogonsko gorivo je gorivo nastalo izgaranjem energenata u uređaju koji energente pretvara u pogon, dok je gorivo namijenjeno grijanju energent koji oslobađa toplinsku energiju.

Prema istom Zakonu pojedini predmeti oporezivanja su: olovni i bezolovni motorni benzin, motorni benzin za zrakoplove, plinsko ulje ili dizelsko gorivo, kerozin, ukapljeni naftni plin, teško loživo ulje, prirodni plin, kruta goriva, električna energija te biogorivo.

Zakon o trošarinama (NN 106/2018) definira zamjenske energente i aditiva te punila kao:

Zamjenski energenti su svi proizvodi namijenjeni upotrebi i prodaji ili imaju svrhu pogonskog goriva i goriva za grijanje.

Aditivi i punila su svi proizvodi koji se rabe kao dodatak ili poboljšanje pogonskom gorivu ili mogu biti ponuđeni na upotrebu ili prodaju kao gorivo za pogon.

Tablica 7. Osnovica i visina trošarine na energente i električnu energiju

ENERGENTI I ELEKTRIČNA ENERGIJA	
Predmet oporezivanja	Visina trošarine
Olovni motorni benzin	4.500,00 kn / 1.000 l
Bezolovni motorni benzin	3.860,00 kn / 1.000 l
Motorni benzin za zrakoplove	4.500,00 kn / 1.000 l
Dizelsko gorivo	3.060,00 kn / 1.000 l
Lož ulje	423,00 kn / 1.000 l
Plavi dizel	0,00 kn
Kerozin	- za pogon: 2.660,00 kn / 1.000 l - za grijanje: 1.752,00 kn / 1.000 l
Ukapljeni naftni plin	- za pogon: 100,00 kn / 1.000 kg - za grijanje: 100,00 kn / 1.000 kg
Teško loživo ulje	160,00 kn / 1.000 kg
Prirodni plin	- za pogon: 0,00 kn / MWh - grijanje za poslovnu upotrebu: 4,05 kn / MWh - grijanje za neposlovnu upotrebu: 8,10 kn / MWh
Kruta goriva	- za poslovnu upotrebu: 2,30 kn / GJ - za neposlovnu upotrebu: 2,30 kn / GJ
Električna energija	- za poslovnu upotrebu: 3,75 kn / MWh - za neposlovnu upotrebu: 7,50 kn / MWh
Biogoriva	0,00 kn

Izvor: izrada autora prema Ministarstvo financija, 2021.

Zakon o trošarinama (NN 106/2018) navodi sljedeće trošarinske osnovice:

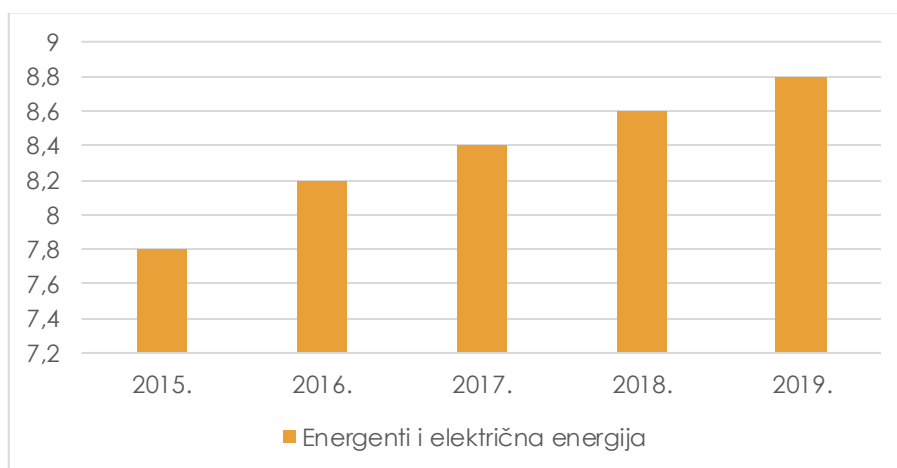
- 1000 litara za temperaturu energenata od 15 °C i više za: olovni i bezolovni motorni benzin, motorni benzin namijenjen zrakoplovima, dizelsko gorivo, lož ulje, plavi dizel i kerozin (petrolej),
- 1000 kg za: ukapljeni naftni plin te teško loživo ulje,
- Gigadžul bruto toplinske vrijednosti za: ugljen i koks,
- Količina mjerena u megavatsatima za: električnu energiju i prirodni plin.

Tablica 8. Trošarine na energente i električnu energiju u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)

GODINA	Trošarine	Trošarina na energente i električnu energiju	% energenti i električna energija
2015.	13,9	7,8	56,12
2016.	14,8	8,2	55,41
2017.	15,1	8,4	55,63
2018.	15,9	8,6	54,09
2019.	16,3	8,8	53,99

Izvor: izrada autora prema Ministarstvo financija, 2021.

Tablica 8. prikazuje kako su iznosi trošarine na energente i električnu energiju u promatranom razdoblju približni, što pokazuju i postotci u posljednjem stupcu. Ipak, najveći iznos trošarine prikupljen je 2019. godine u iznosu od 8,8 mil. kn, a najmanji 2015. godine i to u iznosu od 7,8 mil. kn. Najveći postotak udjela energenata i električne energije u ukupnom iznosu trošarina izražen u postotku ostvaren je 2015. godine, dok je najmanji ostvaren 2019. godine. Ovi podaci su zanimljivi budući da su iznosi prikazani u kunama najveći u godini u kojoj je ostvaren ujedno i najmanji postotak udjela, dok je u godini u kojoj je ostvaren najmanji iznos trošarina ujedno ostvaren i najveći postotak udjela. Razlog tomu su dakako različiti iznosi ukupno prikupljenih trošarina iz godine u godinu. U nastavku slijedi grafikon 4. koji slikovito prikazuje tablicu 9.

Grafikon 4. Trošarine na energente i električnu energiju u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)

Izvor: izrada autora prema tablici 8.

7. Usporedba trošarina u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju došlo je do obvezne primjene svih zakona na razini Europske unije koji se odnose na sve poreze, pa tako i na trošarine. Iako svaka zemlja samostalno odlučuje o načinu oporezivanja, predmetima oporezivanja i ostalim uvjetima oporezivanja potrebno je slijediti i pridržavati se svih pravila koje je propisala Europska unija. Kako bi se na djelomičan način uskladio porezni sustav zemalja Europska unija provodi harmonizaciju poreznog sustava.

Prema Jelčiću i Bejakoviću (2012) Europska unija ima za cilj postići što veći gospodarski rast i blagostanje svih svojih građana u svim zemljama članicama Europske unije. Jedan od načina koji je vjerojatno i najbolji način za postizanje tog cilja je povećanje BDP-a po stanovniku. Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) mišljenja je da prepreka ostvarenju cilja putem povećanja BDP-a po stanovniku može biti neplanirano i negativno djelovanje poreza na dobit, u nešto manjoj mjeri poreza na dohodak te na kraj i poreza na potrošnju. Razlog takvog mišljenja je veći utjecaj poreza na dobit i poreza na dohodak na odluke poslovnih subjekata te svih kućanstava.

Važno je spomenuti i područja koja su pod utjecajem Europske unije, a na koja se propisi o trošarinama ne primjenjuju. Službena stranica Europske unije (2021) navodi sljedeća područja:

- Danska (Farski otoci, Grenland),
- Finska (Alandski Otoci),
- Francuska (prekomorska francuska područja, Guadeloupe, Martinique, Gijana, Mayotte, Saint-Martin, Réunion),
- Njemačka (Büsingen, Heligoland).
- Italija (Livigno, Campione d'Italia, Lugansko jezero),
- Nizozemska (Antili) te
- Španjolska (Ceuta, Melillia, Kanarski otoci).

Postoje i područja koje nemaju svoj sustav plaćanja trošarina, pa ih plaćaju po primjeru na druge zemlje. Ranije navedena stranica navodi ova područja:

- poduzeća u Monaku (po primjeru francuskih trošarina),
- suvremena područja Ujedinjene Kraljevine Akrotidi i Dhekelia (po primjeru ciparskih trošarina),
- otok Man (po primjeru trošarina Ujedinjene Kraljevine).

U nastavku slijede tablice 8., 9. i 10. koje će prikazati trošarinske proizvode te njegove minimalne stope koje vrijede na području Europske unije.

Tablica 9. Trošarinski proizvodi iz skupine alkohola i alkoholnih pića i minimalne stope trošarine na razini Europske unije

Trošarinski proizvod:	Mjerna jedinica:	Minimalna stopa:
Pivo	Hektolitar platona	EUR 0,748
	Hektolitar alkohola	EUR 1,87
Vina (mirna i pjenušava)	Hektolitar proizvoda	EUR 0
Intermedijarni proizvodi	Hektolitar proizvoda	EUR 45
Žestoka pića	Hektolitar čistog alkohola	EUR 550

Izvor: izrada autora prema European Union, 2021.

Tablica 10. Trošarinski proizvodi iz skupine duhanskih preradevina i minimalne stope trošarine na razini Europske unije

Trošarinski proizvod:	Minimalna stopa:
Sitno rezani duhan za pušenje	48% prosječne maloprodajne cijene ili EUR 60 po kilogramu
Cigarete i cigarilosi	5% prosječne maloprodajne cijene ili EUR 12 za 1.000 komada ili za kilogram
Ostale duhanske preradevine	20% prosječne maloprodajne cijene ili EUR 22 po kilogramu

Izvor: izrada autora prema European Union, 2021.

Tablica 11.

Tablica 11. Trošarinski proizvodi iz skupine energenata i električne energije i minimalne stope trošarine na razini Europske unije

Trošarinski proizvod:	Mjerna jedinica:	Stopa (neposlovna svrha):	Stopa (poslovna svrha):
Energenti:			
Olovni benzin	Euro za 1.000 litara	421	-
Bezolovni benzin	Euro za 1.000 litara	359	-
Plinsko ulje	Euro za 1.000 litara	330	21
Kerozin	Euro za 1.000 litara	330	21
Ukapljeni naftni plin	Euro za 1.000 kilograma	125	41
Prirodno gorivo	Euro za 1.000 gigadžula	2,6	0,3
Električna energija:			
Plinsko ulje	Euro za 1.000 litara	21	21
Teško loživo ulje	Euro za 1.000 kilograma	15	15
Kerozin	Euro za 1.000 litara	0	0
Ukapljeni naftni plin	Euro za 1.000 kilograma	0	0
Prirodno gorivo	Euro za gigadžul	0,15	0,3
Ugljen i koksa	Euro za gigadžul	0,15	0,3
Struja	Euro za kilovatsat	0,5	1,0

Izvor: izrada autora prema European Union, 2021.

Iz tablice 8., 9. i 10. vidljivo je kako Hrvatska ima iste trošarinske proizvode koji su i na razini Europske unije te kako slijedi propisane stope iako postoje manje razlike.

8. Rasprava

U tablici 12. prikazano je kako trošarine imaju značajan utjecaj u punjenju državnog proračun Republike Hrvatske u usporedbi s ostalim porezima koji se prikupljaju u proračunu. Tablica prikazuje raščlanu poreza na dobra i usluge koji čini dio ukupnih poreza prikupljenih u proračunu, a u koje se ubrajaju trošarine. Osim poreza na dobra i usluge u ukupne poreze ubrajaju se: porez na dohodak, dobit i kapitalnu opremu, porez na imovinu, porez na međunarodnu trgovinu i transakcije te ostali porezi.

Tablica 12. Udio trošarina u porezu na dobra i usluge unutar proračuna Republike Hrvatske u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)

Godina	Porezi na dobra i usluge	Opći porezi na dobra i usluge	Trošarine	Porezi na posebne usluge	Porezi za korištenje dobara ili dozvolu korištenja dobara	Ostali porezi na dobra i usluge
2015.	59,1	43,7	13,9	0,31	0,74	0,37
2016.	61,7	45,4	14,8	0,33	0,80	0,37
2017.	64,6	47,8	15,1	0,34	0,89	0,38
2018.	69,2	51,6	15,9	0,35	0,97	0,40
2019.	73,1	54,9	16,3	0,37	1,1	0,43

Izvor: izrada autora prema Ministarstvo financija, 2021.

Iz tablice 12. je vidljivo kako se trošarine nalaze na drugom mjestu glede ukupnih poreza na dobra i usluge. Ovaj podatak pokazuje da trošarine čine važan dio navedenih poreza s obzirom da slijede opći porez na dobra i usluge koji čini najveći dio ukupnih poreza na dobra i usluge u značajno većem iznosu u odnosu na ostale poreze iz ove skupine zajedno.

Slijedeća tablica prikazuje udio ukupnog poreza na dobra i usluge kojemu pripadaju trošarine u ukupnim porezima prikupljenim u proračunu.

Tablica 13. Udio poreza na dobra i usluge u ukupnim porezima unutar proračuna Republike Hrvatske u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)

Godina	Ukupni porezi	Porez na dohodak, dobit i kapitalnu dobit	Porez na imovinu	Porez na dobra i usluge	Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	Ostali porezi
2015.	68,3	8,3	0,17	59,1	0,42	0,29
2016.	72,0	9,4	0,18	61,7	0,40	0,28
2017.	75,5	10,3	0	64,6	0,38	0,27
2018.	78,4	8,5	0	69,2	0,35	0,39
2019.	83,1	9,3	0	73,1	0,36	0,38

Izvor: izrada autora prema Ministarstvo financija, 2021.

Iz tablice 13. vidljivo je kako porez na dobra i usluge čini najveći dio ukupnih poreza u proračunu Republike Hrvatske. Zaključuje se kako je ovaj oblik poreza najznačajniji za državni proračun Republike Hrvatske jer njime država prikuplja najviše prihoda uspoređeno s ostalim oblicima poreza. Zanimljivo je kako ostali porezi (porez na dohodak, dobit i kapitalnu dobit, porez na međunarodnu trgovinu i transakcije te ostali porezi) zajedno imaju manji iznos u ukupnom porezu u odnosu na porez na dobra i usluge samostalno.

Pomoću tablice 12. i 13. donosi se zaključak kako postoji značajna ovisnost trošarina na proračun te kako trošarine u značajnim iznosima pune državni proračun zajedno s ostalim porezima koji se prikupljaju. S ovim zaključkom prihvaća se prva hipoteza ovog diplomskog rada koja glasi da postoji međuovisnost proračuna i trošarina, odnosno da trošarine značajno utječu na proračun Republike Hrvatske.

Tablica 14. odnosi se na drugu hipotezu ovog diplomskog rada te prikazuje doprinos Republike Hrvatske u proračunu Europske unije za 2019. godinu u području trošarina.

Tablica 14. Udio trošarina na alkohol, alkoholna pića, duhan i duhanske prerađevine u proračunu Europske unije prikupljenog od Republike Hrvatske (u milijunima eura)

Godina	Trošarina	Iznos	Rang
2019.	Trošarina na alkohol i alkoholna pića te duhan i duhanske prerađevine	0,82	8.
2019.	Trošarina na energente i električnu energiju	1,48	7.

Izvor: izrada autora prema European Commission, 2021.

Tablica 14. prikazuje kako je Republika Hrvatska u 2019. godini doprinijela proračunu Europske unije u iznosu od 0,82 mil. EUR u području trošarina na alkohol i alkoholna pića te duhan i duhanske prerađevine, dok je iste godine priuštila veći doprinos Europskom proračunu u području trošarina na energente i električnu energiju i to u iznosu od 1,48 mil. EUR. Navedeni je iznosi u 2019. godini stavljaju na 8. mjesto u području trošarina na alkohol i alkoholna pića te duhan i duhanske prerađevine, dok se ista nalazi na 7. mjestu u području trošarina na energente i električnu energiju. Navedeni podaci pokazuju da se Hrvatska nalazi na visokom mjestu doprinosa Europskom proračunu u području trošarina u odnosu na ostale zemlje članice.

Prikazanim podacima potvrđuje se druga iznesena hipoteza ovog diplomskog rada, a to je da se Republika Hrvatska nalazi na visokom mjestu punjenja proračuna Europske unije u području trošarina u odnosu na ostale zemlje članice u 2019. godini.

9. Zaključak

Ovaj rad je prikazao kako u Republici Hrvatskoj postoje zakoni koji su značajni te koje je potrebno slijediti kako bi cijelo porezno funkcioniranje bilo na razini i prema propisima. Hrvatska svoje porezno funkcioniranje vuče iz 90-ih godina kada je pokrenut postupak kojim bi se donio sustav oporezivanja koji bi funkcionirao u Hrvatskoj. Vidljivo je kako je ovaj sustav razvijan godinama te kako se i danas izmjenjuje i nadopunjuje ovisno o potrebama. Porezni sustav razvijen je kao pluralan što znači da posjeduje više poreznih oblika od kojih su u ovom radu značajne trošarine.

Trošarine predstavljaju posebni porez na promet te su jedne od najstarijih poreznih oblika razvijenih odmah u početku oblikovanja poreznog sustava. Svaka suvremena zemlja u svom poreznom sustavu posjeduje trošarine. Moć trošarina leži u jednostavnosti te ugodnosti ubiranja. Država se ograđuje od potrebe za prikupljanjem trošarina kako bi zaštitila svoje građane od štetnih posljedica koje trošarinski proizvodi imaju na njih, ali i na okoliš, a to su: alkohol i alkoholna pića, duhanske preradevine te energenti i električna energija. Trošarine je moguće podijeliti u dvije kategorije koje se razvrstavaju prema usklađenost s pravnom stečevinom od kojih su trošarine usklađene, dok posebni porezi nisu usklađeni i u njih ubrajamo: posebni porez na kavu, posebni porez na bezalkoholna pića, posebni porez na motorna vozila, posebni porez na osiguranje od automobilske odgovornosti te posebni porez na kasko osiguranje cestovnih motornih vozila.

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju bilo je potrebno uskladiti hrvatsko zakonodavstvo sa zakonodavstvom koje funkcionira u Europskoj uniji te slijediti poreznu harmonizaciju kako bi porezni sustavi na razini Europske unije svih država članica bio u što većoj mjeri usklađen. Nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju povećali su se ukupni prihodi, no došlo je i do povećanja trošarina i posebnih poreza među ukupnim приходima. Trošarine zauzimaju značajno mjesto u proračunu Europske unije te će bez obzira na stope koje se primjenjuju i dalje zadržati svoje mjesto na visokom mjestu u proračunu zbog navika koje stvaraju potrošačima. Upravo zbog tih navika potrošača, država si ne smije dozvoliti propuštanje prikupljanja ovakvog načina oporezivanja.

Literatura

KNJIGE:

1. Bejaković, P., Jelčić, B. (2012). *Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
2. Biskupović, P. (2018). *Trošarine u RH*. Split: Ekonomski fakultet u Splitu.
3. Čulo, I., Morović, V. (2018). *Upravljanje proračunom u Republici Hrvatskoj*. Zaprešić: Veleučilište Baltazar Zaprešić.
4. Jelčić, B., Jelčić B. (1998). *Porezni sustav i porezna politika*. Zagreb.
5. Markota, Lj. (2013). *Posebni porezi i trošarine*. Zagreb: RRIF.
6. Santini, D. (2006). *Vodič za razumijevanje poreza*. Zagreb: Rifin d.o.o.
7. Šimović, J., Arbutina, H., Mijatović, N., Rogić Lugarić, T. i Cindori, S. (2010). *Hrvatski fiskalni sustav*. Zagreb: Narodne novine.

INTERNETSKE STRANICE:

1. Carinska uprava. Alkohol i alkoholna pića (2019). <https://carina.gov.hr/pristup-informacijama/propisi-i-sporazumi/trosarinsko-postupanje/visine-i-nacin-obracuna-trosarina-posebnih-poreza/alkohol-i-alkoholna-pica-3629/3629> [pristupljeno: 18.05.2021.]
2. Carinska uprava. Duhan i duhanske preradevine (2019). <https://carina.gov.hr/pristup-informacijama/propisi-i-sporazumi/trosarinsko-postupanje/visine-i-nacin-obracuna-trosarina-posebnih-poreza/duhanske-preradjevine-i-duhanski-proizvodi/3630> [pristupljeno: 20.05.2021.]
3. Carinska uprava. Energenti i električna energija (2019). <https://carina.gov.hr/pristup-informacijama/propisi-i-sporazumi/trosarinsko-postupanje/visine-i-nacin-obracuna-trosarina-posebnih-poreza/energenti-i-elektricna-energija-3632/3632> [pristupljeno: 23.05.2021.]
4. Carinska uprava. Harmonizacija poreznog sustava (2019). [Carinska uprava - Trošarine u Europskoj uniji – harmonizirani sustav \(gov.hr\)](https://carina.gov.hr/pristup-informacijama/propisi-i-sporazumi/trosarinsko-postupanje/visine-i-nacin-obracuna-trosarina-posebnih-poreza/duhanske-preradjevine-i-duhanski-proizvodi/3630) [pristupljeno: 16.05.2021.]
5. Carinska uprava. Kretanje trošarinskih proizvoda (2019). <https://carina.gov.hr/pristup-informacijama/propisi-i-sporazumi/trosarinsko-postupanje/kretanje-trosarinskih-proizvoda/3643> [pristupljeno: 25.04.2021.]

6. Carinska uprava. Povrat trošarina (2019). [Carinska uprava - Povrat trošarine \(gov.hr\)](#) [pristupljeno: 02.05.2021.]
7. Carinska uprava. Registracija trošarinskih obveznika (2019). <https://carina.gov.hr/registracija-trosarinskih-obveznika/3704> [pristupljeno: 27.04.2021.]
8. Carinska uprava. Visina trošarina u Europskoj uniji (2019). <https://carina.gov.hr/pristup-informacijama/propisi-i-sporazumi/trosarinsko-postupanje/visine-i-nacin-obracuna-trosarina-posebnih-poreza/minimalne-razine-oporezivanja-i-visine-trosarina-u-europskoj-uniji/3692> [pristupljeno: 06.06.2021.]
9. Ciljevi proračuna (2003). [Microsoft Word - I-proracun.doc \(ijf.hr\)](#) [pristupljeno: 15.05.2021.]
10. Državni proračun za 2019. godinu (2019). [Ministarstvo financija Republike Hrvatske - Državni proračun 2019. godina \(gov.hr\)](#) [pristupljeno: 03.04.2021.]
11. Europska unija. Alcohol (2020). https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/excise-duties-alcohol-tobacco-energy/excise-duties-alcohol_en [pristupljeno: 14.06.2021.]
12. Europska unija. Energy (2020). [Excise Duty on Energy | Taxation and Customs Union \(europa.eu\)](#) [pristupljeno: 14.06.2021.]
13. Europska unija. Excise Duties. (2020). [Excise Duties on Tobacco | Taxation and Customs Union \(europa.eu\)](#) [pristupljeno: 12.06.2021.]
14. Europska unija. Plaćanje trošarina. (2020). [Plaćanje trošarina: tko ih i kada plaća? - Your Europe \(europa.eu\)](#) [pristupljeno: 02.06.2021.]
15. Europska unija. Tobacco (2020). https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/excise-duties-alcohol-tobacco-energy/excise-duties-alcohol_en [pristupljeno: 14.06.2021.]
16. Google znalac. (2018). Trošarine u RH. <file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/1151363-converted.pdf> [pristupljeno: 08.03.2021.]
17. HAK. Homologacija (2012). <https://www.hak.hr/vozila/homologacija/kategorije/> [pristupljeno: 07.05.2021.]
18. Hrvatski porezni sustav (2016). https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/PorezniSustav_2012.pdf [pristupljeno: 01.04.2021.]

19. Ministarstvo financija Republike Hrvatske (2021). <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86> [pristupljeno: 06.03.2021.]
20. Obrazloženje državnog proračuna (2019). [1. Obrazloženje Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2020. i projekcija za 2021. i 2022. \(gov.hr\)](#) [pristupljeno: 03.04.2021.]
21. Portal elektroničkih izvora za hrvatsku akademsku i znanstvenu zajednicu (2021). <http://baze.nsk.hr/> [08.03.2021.]
22. Proračun Europske unije 2019. <https://op.europa.eu/fr/publication-detail/-/publication/d5b94e4e-d4f1-11eb-895a-01aa75ed71a1/language-en> [pristupljeno: 15.06.2021.]
23. Razvoj trošarina u Republici Hrvatskoj (2018). file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/PA35_Bejakovic.pdf [pristupljeno: 16.05.2021.]
24. Repozitorij EFOS. Trošarine (2019). <https://repozitorij.efos.hr/islandora/object/efos%3A2950> [pristupljeno: 10.05.2021.]
25. RRIF (2020). Trošarine u Republici Hrvatskoj. https://www.rrif.hr/pretrazivac/?pretrazivac=1&pre_sto=0&submit_pretrazivac=1&rijeci=all&srt=2&podrucje=&godina1=2007&godina2=2021&autor=&trazeni_pojam=tro%C5%A1arine [pristupljeno: 07.03.2021.]
26. Trošarine (1999). <http://www.ijf.hr/pojmovnik/trosarine.htm> [pristupljeno: 01.04.2021]
27. Trošarine u RH (2013). <http://www.ijf.hr/trosarine/uvod.pdf> [pristupljeno: 15.05.2021.]
28. Zakon o proračunu Narodne novine (2008). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_87_2791.html [pristupljeno: 15.05.2021.]
29. Zakon o trošarinama Narodne novine (2018). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_11_106_2058.html [pristupljeno: 06.03.2021.]

Popis tablica

Tablica 1. Rokovi, nositelji te aktivnosti procesa izrade i donošenja proračuna	15
Tablica 2. Struktura poreza na dodanu vrijednost (PDV), poreza na dobit i trošarina unutar Državnog proračuna Republike Hrvatske za razdoblje 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)	26
Tablica 3. Osnovica i visina trošarine na alkohol i alkoholna pića	31
Tablica 4. Trošarine na alkohol i alkoholna pića u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)	32
Tablica 5. Osnovica i visina trošarine na duhanske prerađevine	34
Tablica 6. Trošarine na duhanske prerađevine u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)	35
Tablica 7. Osnovica i visina trošarine na energente i električnu energiju	38
Tablica 8. Trošarine na energente i električnu energiju u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)	39
Tablica 9. Trošarinski proizvodi iz skupine alkohola i alkoholnih pića i minimalne stope trošarine na razini Europske unije	42
Tablica 10. Trošarinski proizvodi iz skupine duhanskih prerađevina i minimalne stope trošarine na razini Europske unije	42
Tablica 11. Trošarinski proizvodi iz skupine energenata i električne energije i minimalne stope trošarine na razini Europske unije	43
Tablica 12. Udio trošarina u porezu na dobra i usluge unutar proračuna Republike Hrvatske u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)	44
Tablica 13. Udio poreza na dobra i usluge u ukupnim porezima unutar proračuna Republike Hrvatske u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)	45
Tablica 14. Udio trošarina na alkohol, alkoholna pića, duhan i duhanske prerađevine u proračunu Europske unije prikupljenog od Republike Hrvatske (u milijunima eura)	46

Popis grafikona

Grafikon 1. Struktura poreza na dodanu vrijednost (PDV), poreza na dobit i trošarina unutar Državnog proračuna Republike Hrvatske za razdoblje 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)	27
Grafikon 2. Trošarine na alkohol i alkoholna pića u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)	33
Grafikon 3. Trošarine na duhanske preradevine u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)	36
Grafikon 4. Trošarine na energente i električnu energiju u razdoblju 2015.-2019. godine (u milijunima kuna)	40

Popis slika

Slika 1. Podjela poreznog sustava Republike Hrvatske	6
Slika 2. Trošarine i posebni porezi u Republici Hrvatskoj.....	29

